Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Eenige opmerkingen over de acceptatie en niet-acceptatie eens wissels

https://hdl.handle.net/1874/241882

A° 192
1883.

C. J. den Tex Bondt

EENIGE OPMERKINGEN

OVER

DE ACCEPTATIE EN NIET ACCEPTATIE

EENS WISSELS

s.
cht
5

EENIGE OPMERKINGEN

OVER

DE ACCEPTATIE EN NIET-ACCEPTATIE EENS WISSELS.

EENIGE OPMERKINGEN

OVER

DE ACCEPTATIE EN NIET-ACCEPTATIE EENS WISSELS.

Proefschrift,

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR-MAGNIFICUS

Dr. J. J. P. VALETON Jr.,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER GODGELEERDHEID,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT, EN OP VOORDRACHT DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT

TE VERDEDIGEN.

op Woensdag 30 Mei 1883, des namiddags ten 3 ure,

DOOR

CORNELIS JOAN DEN TEX BONDT,

GEBOREN TE AMSTERDAM.

AMSTERDAM,

GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZOON.

1883.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

AAN MIJNE MOEDER.

VOORREDE.

Bij het verlaten dezer Universiteit is het mij eene behoefte, een woord van warmen dank te richten tot mijne leermeesters.

Die dank zij U in de eerste plaats gebracht, Hooggeleerde FRUIN, *voor de bereidvaardigheid, waarmede Gij mij steeds met raad en daad wildet bijstaan. Ontvang de verzekering dat Uwe hulp steeds bij mij in dankbare herinnering zal blijven.*

U allen, Hoogleeraren der Rechtsgeleerde Faculteit, wensch ik mijne diepe erkentelijkheid te betuigen voor het vele dat ik van U mocht leeren, en voor de welwillendheid die ik steeds van U mocht ondervinden.

Ook U, Hooggeleerde ASSER, *wensch ik mijnen dank te betuigen voor het onderwijs, dat ik, gedurende mijn kort verblijf aan de Amsterdamsche*

Universiteit, van U mocht genieten, maar niet het minste voor den bijstand mij, bij het zamenstellen van dit proefschrift, verleend.

Aan U, Utrechtsch Studenten-Corps, dat mij zooveel schoons te genieten gaaft, en waaraan ik door velen uwer, met oprechte vriendschap verknocht ben, een hartelijk vaartwel, en de verzekering, dat de herinnering aan den tijd, dien ik in Uw midden mocht doorbrengen, mij steeds nieuwe wenschen zal doen koesteren voor Uwen voortdurenden bloei.

INLEIDING.

De wissel is oorspronkelijk een recta-papier, aan den nemer zelf en meestal op korten tijd betaalbaar. In de oudste tijden dient hij alleen tot wisseling of ruiling van geld. Zoo leeren ons de schrijvers van dien tijd dat, slechts wanneer iemand op reis ging en op een vreemde plaats geld noodig had, hij gebruik maakte van een wissel. Hij gaf dan een zekere som aan een campsor, collybista, mensarius zijner woonplaats, waarvoor deze hem een brief gaf op een persoon ter bestemder plaats. Deze was dan gewoonlijk een "socius" of vriend van den trekker of ook wel bij miswissels een commenditair. [1]

De aanneming van de in den wissel vervatte betalingsopdracht sprak daarom zoo goed als van

[1] HARTMANN "das Deutsche Wechselrecht", blz. 307.

zelf, en had bij gevolg geene groote beteekenis. Men beschouwde haar niet als een afzonderlijke wisselhandeling maar liet haar met de betaling samenvallen. Toen echter later de overdracht van den wissel niet meer uitsluitend door cessie van schuldvordering geschiedde, maar het endossement in gebruik was gekomen, kreeg het geheele wisselverkeer een grootere uitbreiding, de wissel werd langzamerhand het papier van den handel κατ' ἐξοχην en de oude beschouwing van zijn aard en doel geraakte op den achtergrond. Ook de acceptatie veranderde toen geheel van karakter. Werd hieraan vroeger weinig waarde gehecht, en zij bijna nooit gevraagd, thans daarentegen werd het meer en meer gebruikelijk dat de houder zich vooraf tot den betrokkene wendde, en hem vooraf omtrent zijne al of niet-bereidwilligheid om aan de in den wissel vervatte betalingsbelofte te voldoen, ondervroeg. Accepteerde hij den wissel dan ontstond daaruit voor hem wisselrechtelijke aansprakelijkheid, terwijl bij weigering de houder recht had te vorderen dat de trekker borg zou stellen dat de wissel ten vervaldage werd voldaan. Deze handelsgewoonte vinden wij weldra in verschillende wisselverordeningen erkend en bevestigd. Tot op het einde der 16e eeuw bleef het wisselverkeer hoofdzakelijk op de missen geconcentreerd. De

middeleeuwsche schrijvers geven ons uitvoerige berichten omtrent die missen en deelen ons de wetten, waardoor zij geregeerd en de gebruiken, die er gevolgd werden, nauwkeurig mede. Zoo verhaalt onder anderen SCACCIA dat de acceptatie op de missen meestal mondeling geschiedde, en dat zij nog niet zoozeer als wisselrechtelijke handeling werd beschouwd, dan wel als een middel om meerdere zekerheid over het lot van een wissel te verkrijgen. De consul of magistraat die aan het hoofd van de markt stond riep den wissel ter acceptatie op, en teekende de antwoorden daaromtrent op in een "bilan of scartafaccia."

Meestal geschiedde dit door een teeken als b. v. een X voor een onvoorwaardelijke acceptatie, een V (vu of vu pour répondre à temps) voor een voorwaardelijke, terwijl dan de afwijzende met een S. P. (sopra protesto of sine praejudicio) werden gemerkt. De handel had zich dus van de gewoonte van het aanbieden der acceptatie meester gemaakt, en algemeen begon zij als een fides publica beschouwd te worden.

Dit leidde er als van zelf toe, dat er verschillende soorten van acceptatie ontstonden. Zoo vinden wij bij miswissels gewoonlijk alleen een mondelinge, bij niet miswissels zoowel een mondelinge als een schriftelijke, ja zelfs werd de

terughouding van den wissel als deze ter aanneming was aangeboden als een stilzwijgende acceptatie beschouwd. [1]

Niet langen tijd echter bleven deze drie soorten van acceptatie naast elkander voortleven. De mondelinge toch verviel zeer spoedig. De reden hiervan was waarschijnlijk dat men deze te onzeker vond en voor het wissel-contract zekerder waarborgen wilde hebben, die alleen in het schrift gelegen waren.

De oudste verordening die schriftelijke acceptatie voorschrijft is die van de mis te Barcelona van het jaar 1394. In vele latere vinden wij hetzelfde voorgeschreven. In de ordonnantie van Karel V voor de stad Antwerpen, gegeven 16 October 1541, wordt zelfs reeds bepaald, dat zij die een wissel op Antwerpen domiciliëeren, verplicht zijn te zorgen dat bij de acceptatie de gedomiciliëerde zal worden genoemd.

"Alsoo men dagelijks ondervindt," zoo lezen wij daar, "dat daar komen diversche abusen ende quade gewoonten in te breecken, over het acceptee-

---

[1] Cf. Scaccia, l. c. § 2 gl. 5 n°. 333 seq.

"Primo fit per expressa verba, de quibus constet per scripturam extensam, nempe per publicum instrumentum vel per scripturam propriae manus; secundo per expressa verba, sed sine scriptura; tertio tacite per receptionem et retentionem literarum."

ren van de wissel-brieven in dese stadt te betalen; namentlijk bij de buijten lieden, die accepteeren, mits hen ten vervaldage te adviseeren; oock dat diversche persoonen soo wanneer aan hun de wissel-brieven gepresenteert worden ter acceptatie, deselve accepteeren, sonder bij-voeginge van hunnen naam ende toenaam; waar door de meeste abusen in de negotie souden konnen komen in te breecken, die nochtans met de alderbeste trouwe moet in gevolght ende onderhouden worden. Om waar in te voorzien. Soo is 'T; dat mijne voorschreven Heeren hebben geordonneert en geboden, gelijk sij ordonneeren en gebieden mits desen dat alle acceptanten, buiten lieden, ende wie het soude mogen wesen op de wissel-brieven alhier, in Antwerpen te betalen, bij hunne acceptatie sullen gehouden wesen te stellen, aan wien men sich van hunnen 't wegen, binnen dese stadt om de betalingen sal hebben te addresseeren, sonder dat de Houders des briefs sullen gehouden wesen hun voorders dienaangaande te adviseeren: anders ende bij faute van dien als ook in cas van eenige exceptie, sal mogen bij de Houders des briefs worden geprotesteert van geene acceptatie, ende al of de acceptatie ware geweijgert.

Ordonneerende ende gebiedende mijne voorschreven Heeren ook mits dezen, dat in toekomende alle acceptanten van wissel-brieven alhier te betalen,

sullen gehouden wesen hunne acceptatie te onderteeckenen met hunne Namen ende toe-namen, ofte der selver gemachtigde, met expressie van hunne machtende qualiteijt, ende met bijvoeginge van den tijdt, ende in 't regard van de gemachtigde, waar dat het selve gepasseert is; anders, ende bij gebreeke van dien, dat van wegen de houderen der wissel-brieven sal mogen worden geprotesteert van geene acceptatie, en al op deselve acceptatie als boven waare geweygert. [1]

In dien geest heeft zich het instituut tot op onzen tijd blijven ontwikkelen.

---

[1] Cf. PHOONSEN, wisselstijl te Amsterdam, bl. 29.

§ 1.

BEGRIP VAN ACCEPTATIE.

Alvorens over te gaan tot de bespreking van het begrip van acceptatie naar de rechtsbeginselen van den nieuweren tijd, zij het mij vergund in herinnering te brengen, dat onze wetgever bij het ontwerpen der bepalingen, die de betrekkingen uit den wissel ontstaande, zouden regelen, niet altijd consequent is geweest, en zich evenmin als de wetgevers van andere landen, die hem vooraf gingen, eene duidelijke voorstelling heeft weten te maken van den eigenlijken aard des wissels.

Hij ziet namelijk in den wissel twee verschillende contracten, een koop- of ruilcontract tusschen gever of trekker en nemer, en een contract van lastgeving tusschen trekker en betrokkene.

Het onjuiste dezer opvatting aan te toonen is in onzen tijd overbodig, nadat de nieuwere theoriën omtrent den aard van den wissel, door Liebe, Einert, Thöl en Kuntze verdedigd,

reeds in de meeste wetgevingen zijn gehuldigd en de oude leer hebben verdrongen. Maar, al kunnen wij er onzen wetgever ook geen verwijt van maken, dat hij de theorie aannam, die in zijn tijd de gewone was, wij mogen hem met recht verwijten dat hij zich aan de door hem aangenomen theorie niet consequent gehouden heeft.

Het ontwerp van het jaar 1822 was op den grondslag der contracts-theorie gebaseerd, doch volgde getrouw het eenmaal aangenomen stelsel. Ook daar vinden wij in art. X de verhouding van trekker en nemer geregeld als steunende op een contract van koop en verkoop. "Tusschen den trekker en den nemer van een wisselbrief," zegt dat artikel, "bestaat een handeling van koop en verkoop, wanneer de trekker den wisselbrief afgeeft, en de nemer, denzelve verkrijgt, tegen voldoening van eenen zekeren tusschen hen bepaalden prijs." [1]

Omtrent de verhouding van den trekker tot den betrokkene bepaalt art. LIX van datzelfde ontwerp, het volgende:

"Tusschen den trekker en den betrokkene wordt uit den wisselbrief eene handeling van lastgeving

---

[1] Cf. Voorduin. Dl. VIII, blz. 419.

tot voldoening van de som in denzelven gemeld, ten vervaltijde daarin bepaald, geboren." [1]

Dat de regeering dit stelsel goed heeft volgehouden blijkt duidelijk bij de nadere beschouwing der overige artikelen van dat ontwerp. [2]

Toen dit ontwerp door de vertegenwoordiging als te omslachtig en dogmatisch was verworpen, waarbij dan nog de grief kwam dat het slecht geredigeerd was, werden later weder gewijzigde ontwerpen aangeboden, die echter alle op dezelfde opvatting rustten. Nog het ontwerp in 1834 der Kamer aangeboden en later als ons tegenwoordig Wetboek van Koophandel aangenomen, huldigde hetzelfde beginsel. Toch waren er in al die jaren, bij de beraadslagingen, die in de Kamer hadden plaats gehad, van tijd tot tijd andere denkbeelden op den voorgrond getreden, en waren er dientengevolge vele wijzigingen in het eenmaal aangenomen stelsel gebracht.

Zoo is bv. art. X van het ontwerp 1822 geheel uit onze wet verdwenen, terwijl wij art. LIX terugvinden in ons artikel 140.

De regeering kwam tot het denkbeeld om de

---

[1] Cf. VOORDUIN. Dl. VIII. Blz. 431.

[2] Cf. VISSERING. Het Wisselrecht der XIXe eeuw. Blz. XXXI.

betrekking tusschen trekker en betrokkene als lastgeving te beschouwen, in navolging van POTHIER [1] en andere Fransche juristen. Deze zien in de acceptatie een aanneming van last; zij meenen dat de trekker den betrokkene door den wissel last geeft, dezen aan den houder te voldoen, welke last, de betrokkene door zijne acceptatie aanneemt.

Na de aanbieding van het ontwerp 1825 openbaarde zich echter naar aanleiding van artikel 42 (eensluidend met art. LIX ontwerp 1822 en ons tegenwoordig artikel 140) groot verschil van gevoelen.

De 1e afdeeling teekende aan: "La section demande la suppression de l'article, comme contenant une doctrine qui n'est pas absolument exacte. L'accepteur ne devient pas seulement mandataire, mais obligé de payer au porteur de la lettre de change; et cette dernière idée se trouve d'ailleurs suffisamment exprimée dans les articles suivants et notammant dans l'article 46" (ons tegenwoordig art. 144 K.) [2]

De 4e afdeeling beweerde dat in dit artikel niet bepaald van lastgeving maar meer algemeen van

---

[1] Cf. POTHIER. Contrat de change. Pag. 194 seq.

[2] Cf. VOORDUIN deel VIII, Blz. 609.

verbintenis zoude behooren melding gemaakt te worden; vermits ingeval er fonds bestaat, de trekker oorspronkelijk een meerder recht dan dat van lastgeving schijnt te hebben, een recht, dat veeleer als een aangenomen delegatie van schuld zou kunnen worden beschouwd."

Hieruit blijkt dus dat er toen reeds personen waren die zich met de meening der regeering als zou acceptatie op lastgeving zijn gegrond niet konden vereenigen. Nog sterker kwam dit uit bij de aanbieding van het herziene ontwerp in 1826, "Il n'est pas tout-à-fait exact de dire, zeide de 3e afdeeling, que c'est un mandat. Ce contrat finit par la mort du mandant et par la révocation, tandis que les obligations du tireur et de l'acceptant ne finissent pas de cette manière.... mais en outre l'acceptation est, vis-à-vis du preneur, de tous les endosseurs et du porteur promesse de payment. Ceci est encore conforme à l'usage du commerce et à la doctrine des juris-consultes. Ceci est aussi le résultat de l'article 15 du projet. On désire que la rédaction de l'article soit corrigée d'après ces principes."

De regeering wilde echter niet toegeven maar wist zich niet anders uit de moeilijkheden te redden, dan door te zeggen: "dat het niet steeds waar is dat een lastgeving door den dood vervalt, vermits

er gevallen bestaan, waarin dezelve na den dood voortduurt. Men moest bovendien het slot van dit artikel niet uit het oog verliezen, als waarbij de acceptant zich verbindt, om den wisselbrief te betalen, en van die verbintenis volgens art. 21 niet kan worden ontheven."

Dezelfde kwestie kwam nog eens ter sprake in 1834 bij de artt. 108—110 van het toenmalige ontwerp. De 1e afdeeling maakte toen onderscheid tusschen de acceptatie als eigen verbintenis en als voldoening aan den last des trekkers. "De acceptatie," zeide zij, "is toch niet een eenvoudige acceptatie van den zoogenaamden last van den trekker, maar ook een acceptatie of verbintenis van den betrokkene jegens den nemer, houder of endossant. Weigert de betrokkene die verbintenis aan te gaan, dan is de houder verplicht te protesteeren, al ware de betrokkene procuratiehouder of lasthebber van den trekker, en al beloofde hij als zoodanig den last van den trekker op zich te zullen nemen en den wissel te zullen voldoen." [1]

Het denkbeeld der regeering om de betrekking tusschen trekker en betrokkene als lastgeving te beschouwen, en de acceptatie als een aanneming daarvan, vond dus, vroeger en later geen onver-

---

[1] Cf. VOORDUIN VIII blz. 539.

deelden bijval. De kamer wist echter geen betere bepaling in de plaats te stellen en zoo ontstond het tegenwoordige art. 140 Wetb. v. Kooph.

Onderzoeken wij thans of men werkelijk kan zeggen dat de acceptatie van een wissel op lastgeving berust, en of onze wetgever, eenmaal dit denkbeeld aangenomen hebbende, zichzelven getrouw blijft.

Art. 1829 B. W. bepaalt: "Lastgeving is eene overeenkomst, waarbij iemand aan eenen anderen de macht geeft, en deze aanneemt, om eene zaak voor den lastgever, *in deszelfs naam*, te verrichten." Hoe nu is dat "in deszelfs naam" met acceptatie te rijmen? Door de acceptatie toch beoogt men meerdere zekerheid te verkrijgen dat de wissel ten vervaldage zal worden voldaan, waarvoor men een waarborg vindt in het toetreden van eenen nieuwen wisselschuldenaar, hier den acceptant, die, zooals wij later zullen zien, door zijne enkele handteekening verbonden is. Indien deze zich slechts in naam des trekkers verbond, zou hierin een zeer geringe meerdere waarborg liggen, dan wanneer hij niet toetrad, daar toch de trekker zelf reeds uit den wissel aansprakelijk is, dat deze ten vervaldage zal worden voldaan. Verbieden de woorden van de wet dus reeds uitdrukkelijk om hier aan de burgerrechtelijke overeenkomst van lastgeving

te denken, nog sterker zal ons dat blijken wanneer wij enkele der rechtsgevolgen van het mandaat aan die der acceptatie toetsen.

Lastgeving, gaat bv. volgens art. 1850 B. W., door den dood van lastgever of lasthebber te niet. Hoe aan zoo iets bij acceptatie te denken? Ook de bepaling van dat zelfde artikel dat lastgeving door herroeping en opzegging eindigt zou tot gevaarlijke resultaten leiden, indien werkelijk acceptatie uit lastgeving ontsproot. Indien toch de trekker zijn last herriep, zou daardoor de geheele wissel te niet gaan.

Verder vinden wij in het Burgerlijk Wetboek twee rechtsvorderingen uit lastgeving voortvloeiende, de actio mandati directa, en de actio mandati contraria. Bij de bepalingen omtrent acceptatie treffen wij alleen de eerste aan, in art. 148. De tweede echter zullen wij te vergeefs zoeken en gelukkig, want gesteld dat een acceptant betaald hebbende mij, trekker, uit den wissel, de wisselsom terugvroeg, dan zou ik (als trekker) moeten bewijzen fonds te hebben bezorgd. Dit zou tot zoo vele moeilijkheden leiden, vooral wanneer er reeds eenige tijd verloopen was, dat er weinige personen zouden gevonden worden die trekker van een wissel zouden willen zijn. Een groote belemmering dus

van het handelsverkeer. Blijkt hier reeds uit, dat onze wetgever het in art. 140 gehuldigde stelsel niet heeft durven doorvoeren, nog sterker bewijzen dit bepalingen als die van art. 144. "De acceptatie geeft aan den houder het recht om de betaling des wisselbriefs van den acceptant te vorderen." Onmogelijk zou dit met het begrip van lastgeving te rijmen zijn, daar toch daaruit voor een derde, dus hier voor den houder, geen recht kan ontstaan. De woorden van art. 1351 en 1376 B. W., [1] verbieden ons om uit het pactum tertii tusschen trekker en acceptant den houder eenige actie toe te kennen.

Ook art. 146 is in lijnrechten strijd met art. 140, daar eerstgenoemd artikel zeer duidelijk zegt, dat elke handteekening hoe of uit welke oorzaak ook, op den wissel gegeven, den steller daarvan aan den houder verbindt: "Allen die eenen wisselbrief hebben geteekend, geaccepteerd of geëndosseerd, zijn ieder voor het geheel verplicht den houder te waarborgen," en met art. 119 al. 1

---

[1] Art. 1351 B. W. "In het algemeen, kan niemand zich op zijnen eigen naam verbinden, of iets bedingen, dan voor zich zelven.

Art. 1376 B. W. "Overeenkomsten zijn alleen van kracht tusschen de handelende partijen."

"Dezelve kunnen aan derden niet ten nadeele verstrekken; zij kunnen aan derden geen voordeel aanbrengen, dan alleen in het geval voorzien bij art. 1353.

en 4. "Hij die eenen wisselbrief heeft geaccepteerd is tot deszelfs betaling verplicht."

"Hij kan tegen zijne acceptatie niet in zijn geheel worden hersteld, al hadde de trekker geen fonds bezorgd" enz.

Nog een bepaling die niet met de mandaattheorie te vereenigen is vinden wij in art. 162 K. "van eenen en denzelfden wisselbrief een prima, secunda, tertia enz. gemaakt zijnde, en de betrokkene op meer dan eenen derzelve eene acceptatie geplaatst hebbende, is deze verplicht, alle de geaccepteerde wisselbrieven te betalen."

Deze weinige aanhalingen, waarbij nog vele andere gevoegd zouden kunnen worden, zijn genoeg om te doen zien, dat al moge onze wetgever oorspronkelijk in de acceptatie, een lastgeving van trekker aan betrokkene, hebben gezien, hij niet aan dit denkbeeld heeft vastgehouden, maar het in vele bepalingen zelfs geheel heeft laten varen.

Tot zooverre dus het begrip van lastgeving als bron van de daaruit ontstane verbintenis tusschen den trekker en den acceptant. Hoe nu het als bron van de verbintenis tusschen houder en acceptant te beschouwen? Wanneer wij het opschrift van de 5e afdeeling van Titel VI boek 1 Kooph. lezen, zullen wij vermoeden bepalingen aan te

treffen waaruit ons kan blijken, hoe onze wetgever die verbintenis theoretisch heeft beschouwd. Echter is dit geenszins het geval. Integendeel de beantwoording van bovenstaande vraag zullen wij slechts kunnen afleiden uit enkele artikelen, waarin over die verhouding wordt gesproken, zooals b.v. de art. 119, 144 en 146. In al die bepalingen vinden wij een strenge verplichting den acceptant opgelegd, alleenlijk uit zijn schrift voortspruitende en onafhankelijk van eenige oorzaak. De oude wisselrechtelijke regel "Qui accepte paye" is de basis waarop de wetgever die bepalingen heeft gegrond en dus de verhouding van acceptant tegenover den houder heeft doen rusten.

In den ouden tijd reeds was men het niet eens hoe men acceptatie uit een rechtskundig oogpunt zou beschouwen. Sommige rechtsgeleerden zagen er een pactum in dat volgens den regel "pactum nudum vim stipulationis obtinet",[1] de werking van de stipulatie had. Anderen noemden haar borgtocht of novatie, terwijl weêr anderen, waaronder Scaccia[2] en Riccius[3] haar als louter consensueel contract

---

[1] HARTMANN blz. 319.

[2] Acceptatie non est novus contractus inter acceptantem et creditorem, sed est pars contractus cambii cf. Scaccia § 2 gl. 5. 12. 323.

Inter praesentantem et acceptantem nullus Romanorum contractus nitus videtur, sed nuda conventio Germanica, quae praesentatione

beschouwen. PHOONSEN in zijn "Wisselstijl te Amsterdam" zegt in Cap. X 7. "Een wisselbrief accepteeren is dezelve aannemen te voldoen, en die een wisselbrief accepteert moetse voldoen "een toepassing dus weêr van den regel "qui accepte paye".

De rechtsgeleerden van onze eeuw zijn het ook niet geheel eens omtrent het begrip van acceptatie. EINERT [4] noemt haar een borgstelling, LIEBE daarentegen vergelijkt haar met de adpromissio daar volgens zijne meening, de acceptant door den inhoud van den wisselbrief, door het stellen zijner handteekening op den wissel tot de verbintenis van den trekker toetreedt.

Ik zou meenen dat wij de acceptatie het best kunnen omschrijven als een zelfstandige eenzijdige wisselhandeling, die door de daad der handteekening haar voltooiing bereikt, en tegenover den houder als wisselbelofte geldt. De acceptant neemt de betalingsbelofte in den wissel vervat op zich alsof hij haar alleen had gegeven, b. v. door het trekken van een eigen wissel (order-billet). Is de acceptatie tot stand gekomen dan wordt de acceptant hoofdschuldenaar, terwijl de trekker bij

---

literarum cambialium earumque acceptatione oritur cf. RICCIUS excerc. X sect 1 § 19.

[4] cf. Wechselrecht § 25 blz. 97.

niet vervulling van de verplichting van den acceptant de eventueel aansprakelijke persoon is. Reeds HEINECCIUS leert ons dat op blz. 216 noot 53, waar hij zegt:

"Naardien de aanvaarding niets anders is dan eene belofte en verbintenis om te zullen voldoen, waardoor de aannemer zich dierhalve tot hoofdschuldenaar stelt, zoowel ten behoeve van den trekker, als van de endossanten en den houder."

Het handels- of oeconomisch belang der acceptatie, aldus opgevat, behoeft geene breede uiteenzetting.

Een algemeen streven van den geheelen koopmansstand is, bij zijne handelingen de grootst mogelijke zekerheid te zien gewaarborgd. Tot bereiking van dit doel brengt de acceptatie in het wisselverkeer een grooten steun aan. Door de acceptatie eens wissels treedt namelijk een nieuwe aansprakelijke wisseldebiteur toe; het vooruitzicht dat de wissel zal worden betaald, vermeerdert, en de verhandelbaarheid daarvan wordt te beter verzekerd. Immers geen koopman zal een wissel accepteeren, wanneer hem blijkt dat b. v. de teekening van één der bij den wissel belanghebbende personen valsch is. Zijne acceptatie waarborgt alzoo in zekeren zin de deugdelijkheid van den wissel en geeft bovendien een sterk vermoeden,

dat er voor het bedrag der wisselsom fonds is bezorgd, waardoor de vooruitzichten op betaling toenemen.

Alle deze redenen brengen er toe bij, dat in den handel groot gewicht aan de acceptatie wordt gehecht en zelfs dat de verhandelbaarheid van een wissel veelal daarvan afhankelijk wordt gesteld. Zoo sterk is zelfs haar beteekenis in den handel, dat het al of niet discontabel zijn van een wissel, daarmede verbonden wordt.

Een bankier zal wel geneigd zijn wissels in disconto te nemen die geaccepteerd zijn, doch ongeaccepteerde niet, en wanneer men slechts nagaat welke waarborgen door de gewoonte en ook door enkele wettelijke bepalingen door de acceptatie worden geboren, zal niemand zich daarover verwonderen. Wordt dus de zekerheid dat ten vervaldage zal worden betaald door de acceptatie grooter en daardoor ook de verhandelbaarheid, tevens brengt zij nog het voordeel met zich mede, dat een koopman door haar dikwijls een bekende firma tegenover zich krijgt, die zich voor de betaling aansprakelijk stelt.

Zonder haar zou men, na het in disconto nemen des wissels, bij non-betaling daarvan, zich dikwijls tot een onbekende firma, als trekker, om regres moeten wenden, hetgeen voor het

crediet van het wisselverkeer zeer gevaarlijk zou kunnen zijn.

Het gewicht der acceptatie uit het oogpunt van het handelsbelang beschouwd ligt dus in één woord hierin, dat men door haar meerdere zekerheid verkrijgt, dat ten vervaldage zal worden voldaan, en dat van haar de al- of niet-discontabiliteit afhangt, beide eigenschappen die nauw samenhangen met het doel dat men door het gebruik der wissels beoogt.

§ 2.

OMTRENT DE VERPLICHTING VAN DEN HOUDER OM ACCEPTATIE TE VRAGEN.

Is de houder verplicht acceptatie te vragen?

Oudere wisselrechten bevatten bepalingen die een bevestigend antwoord op deze vraag schijnen te geven. Vroeger beschouwde men het als plicht dat de houder eens wissels, zoowel als eigenaar van het op den wissel gegronde vorderingsrecht, als ook als mandataris of negotiorum gestor van één der bij den wissel belanghebbende personen, zorg droeg, dat de wissel in orde was, waardoor de verhandelbaarheid werd verhoogd, en tevens meerdere zekerheid ontstond dat hij ten vervaldage zou worden voldaan.[1] Dat men in de acceptatie van een wissel daar een waarborg te meer in vond, hebben wij boven reeds gezien. Men hechtte langsamerhand zoozeer aan de acceptatie

[1] cf. Hartman. bl. 309.

dat men in verschillende verordeningen, zooals bijvoorbeeld die van de mis te Genua, bepalingen aantreft, waarbij de tijd werd vastgesteld waarop het protest van non-acceptatie zou moeten worden opgemaakt. Als dag waarop protest van non-betaling moest geschieden, gold dan meestal de laatste, daar deze de betaaldag was. Toen later het disconteeren van wissels meer en meer in gebruik geraakte, werd acceptatie noodzakelijk, daar men hiertoe alleen geaccepteerde wissels wilde aannemen.

Een uitvloeisel hiervan waren weder de bepalingen in meerdere verordeningen gevonden, die een dadelijke aanbieding ter acceptatie voorschreven en verlies van regres aan het nalaten daarvan verbonden. De opvatting dier oudere wisselrechten werd door het handelsgebruik gesanctionneerd. En ofschoon uit de woorden van den wissel nergens blijkt van een verplichting voor den houder om dezen ter acceptatie aan te bieden, zoo werd toch algemeen aangenomen dat de betalingsopdracht door den trekker in den wissel aan den betrokkene gedaan, tevens die tot acceptatie in zich sloot.

Door de grootere uitbreiding die aan het wisselverkeer werd geschonken door de invoering van het endossement hield deze opvatting echter niet langen tijd stand. Was het toch vroeger gewoonte dat

de nemer of presentant den wissel zelf zou incasseeren, nu werd de gelegenheid opengesteld, dat een wissel meermalen kon worden verkocht en verkreeg dus de rechterlijke stelling van den houder grootere zelfstandigheid en onafhankelijkheid van zijne verhouding tegenover de andere belanghebbenden. De houder had thans zijn eigen belang te behartigen, daar hij eigenaar was van het door den wissel gedragen vorderingsrecht, terwijl hij vroeger ook dat zijner voormannen in het oog moest houden. Dit leidde er toe dat men in latere wisselrechten den houder niet meer de verplichting oplegde acceptatie te vragen, maar hem slechts aansprakelijk stelde voor de aanbieding ter betaling en hem de grootst mogelijke nauwgezetheid bij deze handeling voorschreef. Zoo vinden wij dan ook noch in den Code de Commerce, noch in de Allgemeine Deutsche Wechselordnung, noch in ons Wetboek van Koophandel ergens melding gemaakt van een verplichting van den houder om acceptatie te vragen, behoudens bepaalde gevallen (waarover later.) Al deze wetten beschouwen het echter als een den houder toekomend recht. Dit recht is absoluut, zoodat men er niet van kan afwijken, door bijvoeging van de eene of andere clausule, waardoor het zou worden beperkt. Men zou een dusdanige beperking als

niet geschreven moeten beschouwen en zij zou dus alle werking missen. Dat men niet altijd deze meening was toegedaan leert ons het Augsburger accept. [1]

Latere wetgevingen hebben dus de aanbieding ter acceptatie tot eene *bevoegdheid* gemaakt, omdat zij den houder niet meer alleen als mandataris zijner voormannen beschouwen, wier belangen alleen hij moet behartigen. Tegenover hen heeft hij geene verplichting in het oog te houden, en kan dus zijn eigen recht op den voorgrond stellen. Men heeft zich geen reden kunnen denken waarom hij in het belang zijner voormannen deze aanbieding zou doen, en deinsde terug voor de moeilijkheden waartoe een dusdanige verplichting zoude leiden.

Men denke slechts aan het bezwaar van het verschil omtrent de termijnen waarin de wissel ter acceptatie moet worden aangeboden. Maar ook dan wanneer men aannam dat het belang der voormannen er mede gemoeid was, vond men toch dat dit niet in verhouding stond tot het voor den houder dreigende rechtsnadeel namelijk verlies van regres wegens non-acceptatie.

---

[1] Het Augsburger accept was een ten gunste van den betrokkene ingevoerd plaatselijk gebruik, waarbij op Augsburg getrokken wissels, eerst 14 dagen vóór den vervaltijd ter acceptatie mochten worden aan-

Het vragen van acceptatie is dus tegenwoordig over het algemeen een bevoegdheid waarvan de houder gebruik kan maken zoo dikwijls en wanneer het hem goeddunkt.[1] Hij is hierbij aan geen termijn gebonden, maar kan, al naar hij wenscht, den wissel dadelijk ter acceptatie aanbieden of wel ten vervaldage tot dadelijke betaling. De koopmansstand echter heeft zich tot gewoonte gemaakt, dat men dadelijk na aankomst van den wissel, hem ter acceptatie aanbiedt; vooral als hij nog eenigen tijd moet loopen. Talmen zou hier zeer nadeelig voor de belanghebbenden kunnen zijn, want het geval zou zich kunnen voordoen, dat een betrokkene later een acceptatie zou weigeren, die hij misschien vroeger zou hebben gedaan.[2] Er doen zich echter gevallen voor, waarin de bevoegdheid

---

geboden; hetgeen tengevolge had, dat vele Augsburger handelshuizen de formule gebruikten: "Gegen diesen 14 Tage vor Verfall acceptablen Wechsel." Naar aanleiding van deze usance heeft de A. D. W. O. zulk een wisselclausule als niet algemeen erkend, niet veroorloofd.

[1] cf. Engelsche wisselwet 1882 art. 39 al. 3. "In no other case is presentment for acceptance necessary in order to render liable any party to the bill."

cf. PARDESSUS, dl. II. Tit IV Chap. IV Sect. I, § 357.

"En général le droit de requérir l'acceptation est une faculté dont le porteur peut user autant qu' le juge convenable."

[2] cf. PHOONSEN Wisselstijl te Amsterdam, Cap. X art 1 en 2 blz. 63 en HEINECCIUS blz. 179 noot 31.

van den houder om acceptatie te vragen door wettelijke bepalingen tot eene verplichting is gemaakt.

In de eerste plaats treffen wij die aan, in wetgevingen van landen waar nog missen worden gehouden als bv. in Rusland en Duitschland. Ook in den tijd dat deze nog bij ons te lande plaats hadden vinden wij gelijksoortige bepalingen in de verordeningen der missen van die plaatsen.[1] De aanbieding ter acceptatie van wissels op die plaatsen getrokken moest op de mis zelve gebeuren, omdat de betrokkene met de mis daar te vinden was, en de wissel in den regel getrokken was tot dekking van miszaken.

De thans nog bij ons bestaande uitzonderingen betreffen:

1°. wissels op een bepaalden tijd na zicht getrokken en 2°. gedomicilieerde wissels.

1°. Bij deze soort wissels *moet* de houder de acceptatie binnen zekeren tijd vragen.

Art. 116 al. 1 K. zegt: "De houder van eenen wisselbrief getrokken op plaatsen binnen het Koninkrijk der Nederlanden, het zij op zicht, of op eenigen tijd na zicht, moet daarvan de acceptatie of de betaling vorderen binnen de na te melden termijnen na de dagteekening van den wisselbrief, en zulks op straf van zijn verhaal te verliezen op

---

[1] cf. PHOONSEN, ibidem Cap. X 1 al. 2 en HEINECCIUS blz. 182.

de endossanten en op den trekker, indien deze fondsen tot de betaling bezorgd had."

In het voorbijgaan zij opgemerkt, dat de redactie van dit artikel nog al wat te wenschen overlaat, daar het eerst spreekt van "wissels op zicht" en dan van die op "eenigen tijd na zicht" en vervolgens zegt, dat acceptatie of betaling daarvan gevorderd moet worden binnen zekere termijnen. Een wissel op zicht echter wordt niet vooraf geaccepteerd maar moet dadelijk op vertoon worden betaald, terwijl juist bij eenen wissel op eenigen tijd na zicht eerst acceptatie moet worden gevraagd, daar van den dag waarop zulks geschied is, de zicht-tijd een aanvang neemt. Mijns inziens ware dus de redactie duidelijker geweest, indien men eerst van wissels op eenigen tijd na zicht, en dan van die op zicht had gesproken, waarna dan de woorden acceptatie en betaling in dezelfde volgorde zouden kunnen blijven staan. Nog een bezwaar tegen dit artikel is, dat het dezelfde termijnen stelt voor acceptatie en betaling. De wissels op zicht toch moeten binnen denzelfden termijn worden betaald als bij die op eenigen tijd na zicht de acceptatie moet worden gevraagd, waarna dan eerst de vervaldag wordt bepaald.

De Allgemeine Deutsche Wechsel Ordnung scheidt deze twee begrippen in § 19 en § 31 de

eerste onder de afdeeling van de "vertooning ter acceptatie," de tweede onder die "van de betaling." Ik geloof, dat dit veel juister is.

Wat nu is de ratio legis van de bepaling dat bij wissels op eenigen tijd na zicht de houder acceptatie moet vragen binnen zekere termijnen, op straffe van zijn regres te verliezen tegen endossanten en den trekker indien deze fonds bezorgd heeft? Mijns inziens de volgende. De tijd van acceptatie of betaling van eenen wisselbrief kan niet geheel onbepaald worden gelaten, opdat de aansprakelijkheid van den trekker en der endossanten niet tot een onbepaald tijdvak zoude worden uitgestrekt, en bovendien de betrokkene de hem ter betaling ter hand gestelde gelden niet in het oneindige zoude behoeven onverrekend te houden.[1]

Ware deze bepaling niet in de wet opgenomen, dan zouden alle wisselschuldenaars nog jaren lang bloot staan aan een regres uit een wissel, dien zij reeds lang vergeten waren, hetgeen het wisselverkeer zeer zou belemmeren.[1] Om dit te voorkomen heeft de wet bepaald, dat zoodanige wissels binnen zekere termijnen, berekend naar den afstand van de plaats, van waar de wissel

---

[1] Cf. Holtius bl. 306 en 307 en M[r]. Kist bl. 157.

[2] Cf. Büsch.

getrokken is tot die, waar de betaling moet geschieden, ter acceptatie moeten worden aangenomen. De termijn moet dan natuurlijk zoo ruim mogelijk worden genomen, zoodat de houder niet licht zonder schuld te laat komen kan.

De acceptatie van zulk een wissel, zal dan noodzakelijk de dagteekening moeten dragen van den dag, waarop hij den betrokkene is aangeboden en deze hem heeft geaccepteerd, daar van dat oogenblik af de zichttijd begint te loopen en de vervaldag daardoor wordt bepaald.

Ten aanzien van het vervallen der wisselschuld door verjaring is dit van het hoogste gewicht, daar deze eerst van den vervaldag begint te loopen.

Bijna alle wetgevingen hebben een zelfde bepaling als ons Wetboek van Koophandel echter met dit onderscheid dat de termijnen in bijna allen verschillend zijn.

Zoo zegt het Russische Ontwerp in art. 51: "La lettre de change payable à un certain délai de vue doit, sous peine de perte du recours contre les endosseurs, et, en ce qui concerne la lettre de change tireé, aussi contre le souscripteur, être préalablement présenteé dans le délai indiqué par le souscripteur, et à défaut d'indication, dans le délai de douze mois à partir de la date de la lettre de change."

De Engelsche wet bepaalt in art. 39. "Where a bill is payable after sight, presentment for acceptance is necessary in order to fix the maturity of the instrument," terwijl de Italiaansche wet in art. 261, "La cambiale tratte a certo tempo vista, dev'essere presentata per l'accettazione entro un anno dalla data; altrimenti il possessore decade dall'azione di regresso." stelt.

De Scandinavische wet volgt in § 19 eenigszins het stelsel dat ook in ons Wetboek en in het Belgische (art. 51) wordt gehuldigd en stelt de termijnen afhankelijk van den afstand, doch breidt dit niet zoo sterk uit als ons art. 116.

§ 19 der Allgemeine Deutsche Wechsel Ordnung bepaalt dat een wissel op eenigen tijd na zicht getrokken, overeenkomstig de in den wisselbrief zelve opgenomen bepaling, of bij ontstentenis daarvan, binnen twee jaren na de trekking ter acceptatie moet worden vertoond op straffe van het verlies van regres-recht tegen de endossanten en den trekker.

Indien een endossant op eenen zoodanigen wissel bij zijn endossement eenen bepaalden termijn van vertooning heeft voorgeschreven, dan houdt zijne verbintenis uit den wissel op, wanneer de wissel niet binnen dien termijn ter acceptatie is vertoond.

§ 31 is eensluidend voor wissels op zicht.

Wanneer we deze bepaling met die onzer wet vergelijken, dan vinden wij een verschil van opvatting omtrent de termijnen. Daar geldt één termijn voor alle wissels, bij ons zijn ze verschillend naar den afstand. De onderscheiding die onze wet maakt tusschen wissels van het buitenland op het binnenland en omgekeerd wordt ook daar met stilzwijgen voorbijgegaan. Beide beginselen die, naar ik meen de voorkeur verdienen boven die onzer wet, daar zij veel minder omslachtig zijn. Ook de verlengde termijn bij oorlog ter zee zal men in de D. W. O. te vergeefs zoeken.

Belangrijker echter is de veronderstelling door de Allgemeine Deutsche Wechsel Ordnung gemaakt dat de trekker zelf in den wissel een termijn stelt binnen welken de wissel moet vertoond worden. Hoewel hiervan in onze wet nergens uitdrukkelijk wordt gesproken, zou ik toch meenen, dat een dergelijke bepaling volgens ons recht zeer goed geoorloofd kan worden gedacht. De trekker als schepper der wisselverbintenis kan ook die clausule in de betalingsbelofte voegen. Of echter ook den endossant zulk een recht mag worden toegekend zooals de Allgemeine Deutsche Wechsel Ordnung dat doet, schijnt mij twijfelachtiger toe, ja zelfs geloof ik, dat volgens ons recht zulk een clausule van onwaarde zou moeten worden verklaard, daar

hem nergens het recht wordt toegekend, de oorspronkelijke wisselverbintenis te veranderen, 't geen toch hier het geval zou zijn. Daar hem echter in § 14 der A. D. W. O. zulk een bevoegdheid wordt toegekend, wordt nu ook al. 3 § 19 meer begrijpelijk en logisch. [1]

2°. Gedomicilieerde wissels zijn die wissels, die op zekeren persoon zijn getrokken en betaalbaar gesteld aan de woonplaats van een derde. Er komt dus bij deze wissels een persoon meer voor dan bij de gewone. Zooals wij gezien hebben verbindt zich de acceptant door zijne acceptatie persoonlijk tegenover de wisselschuldeischers tot de betaling Niet alzoo de gedomicilieerde, ofschoon anders de verhouding waarin hij tot den acceptant staat vrij wel dezelfde is als die van dezen tegenover den trekker. De reden waarom volgens de meeste wisselrechten zulk een wissel ter acceptatie moet worden aangeboden is deze:

Het zal kunnen gebeuren, dat een trekker eens wissels, zekere som heeft te voldoen aan iemand, op een plaats waar geen zijner correspondenten woont, en waar hij dus niemand weet te vinden, die aan zijn schuldeischer het verschuldigde bedrag zou willen betalen. Om hierin te voorzien, trekt

---

[1] cf. Mr. Kist, Blz. 158.

hij op één zijner correspondenten woonachtig in een plaats nabij gelegen, aan die, waar hij zijne betaling zal hebben te doen en verzoekt dezen in de betalingsopdracht de betaling te dier plaatse te willen doen geschieden. Daar het den trekker niet altijd bekend zal zijn, wie correspondent is van den betrokkene ter bestemder plaatse, schrijft hij meestal alleen in den wissel de woorden: "betaalbaar te X." Zoo dus nu de houder van een diergelijken wissel, geen acceptatie bij den betrokkene ging vragen en dezen niet uitdrukkelijk de verplichting was opgelegd de woonplaats van den gedomicilieerde in zijn accept te noemen, zou eerstgenoemde niet weten tot wien hij zich te wenden had om de betaling te vragen en tegen wien het protest van non-betaling zou moeten worden gedaan. Van daar dan ook de bepaling van art. 117 in ons Wetboek van Koophandel opgenomen:

"De acceptatie van eenen wisselbrief, betaalbaar op een andere plaats dan die, waar de acceptant zich ophoudt moet de woonplaats aanwijzen waar de betaling ontvangen of het protest gedaan moet worden." Dat dit artikel zeer slecht geredigeerd is, welke slechte redactie een gevolg is van de onjuiste vertaling van art. 123 Code de Commerce, toont M^{r}. VISSERING aan in zijn "Wisselrecht der XIXe eeuw," blz. 56.

Heeft echter de houder van den wissel het recht, dezen van non-acceptatie te laten protesteeren, wanneer de acceptant dit voorschrift niet nakomt?

De gevoelens van verschillende rechtsgeleerden omtrent de beantwoording dezer vraag loopen zeer uiteen.

PARDESSUS in zijn "Cours de Droit Commercial § 369" is de meening toegedaan, dat de houder een wissel van non-acceptatie kan doen protesteeren, wanneer de acceptant het domicilie niet aanwijst waar de wissel zal worden voldaan, omdat zooals hij zegt, er alsdan geen bepaling is van de juiste plaats van betaling, daar toch op de werkelijke woonplaats van den acceptant, volgens de overeenkomst zelf, niet betaald zal worden. [1]

Mr. KIST echter meent dat de houder in zulk een geval niet de bevoegdheid heeft om van non-acceptatie te laten protesteeren. [2] Ons recht bepaalt dit dan ook nergens. Wel zegt art. 180 al. 3 K., dat bij het onbekend zijn van den betrokkene, of wanneer deze niet te vinden is, protest van non-betaling moet worden opgemaakt aan het postkantoor der plaats waar betaling moet geschieden, maar van een protest van non-acceptatie wordt

---

[1] PARDESSUS II. Tit. IV. Chap. IV. Sect. III. § 369. Blz. 277.

[2] Mr. KIST. Blz. 155.

niet gesproken. Ik geloof dat laatstgenoemde rechtsgeleerde juist oordeelt en meen met hem te moeten aannemen, dat, wanneer een gedomicilieerde wissel geen bepaald persoon als gedomicilieerde aanwijst, de houder slechts de bevoegdheid heeft dezen den betrokkene ter acceptatie aan te bieden, terwijl dit eerst een verplichting zou worden wanneer het bepaald was voorgeschreven.

De Allgemeine Deutsche Wechsel Ordnung heeft dit bepaald in § 24. "Indien in den wisselbrief een andere plaats voor de betaling van den wissel wordt aangewezen, dan de woonplaats van den betrokkene, dan moet in geval de wisselbrief zelve dit niet uitmaakt, door den betrokkene, bij zijne acceptatie, worden verklaard, door wien de betaling op de aangewezen plaats zal geschieden. Doet hij dit niet, dan wordt aangenomen, dat hij zelf op de aangewezen plaats zal betalen."

"De trekker van een gedomicilieerden wissel kan in den wisselbrief de vertooning ter acceptatie voorschrijven. Wordt aan dit voorschrift geen gevolg gegeven, dan gaat het regresrecht tegen den trekker en de endossanten verloren." Mijns inziens is deze opvatting juister, dan die in onze wet wordt gevolgd. Immers daar bij ons den houder geene verplichting wordt opgelegd de acceptatie te vragen, op straffe van verlies van zijn

regresrecht, zal het den betrokkene moeilijk, ja dikwijls bijna geheel onmogelijk zijn den houder te doen weten, waar de wissel zal worden betaald, terwijl echter deze toch zijn verhaal op genen behoudt. In dusdanig geval zou dan de betrokkene verstandig doen, door aan het postkantoor van de plaats waar protest zal worden gedaan op te geven waar de betaling zal geschieden.

Verder nog legt de Allgemeine Deutsche Wechsel Ordnung den betrokkene de verplichting op, bij de acceptatie den naam te voegen van den gedomicilieerde, daar bij ontstentenis daarvan, hij zelf ter aangewezen woonplaats zal moeten betalen, welke bepaling eveneens vreemd is aan onze wet. Wat eindelijk de laatste alinea van § 24 aangaat zal men in onze wet te vergeefs ook naar zulk een voorschrift zoeken. Welken houder, in geval van dusdanig voorschrift van den trekker de verplichting tot die vertooning wordt opgelegd, is niet te bepalen. Toch zal ieder belanghebbende bij den wissel, zich beijveren aan den last te voldoen, omdat zijn verzuim in dit opzicht bij nonbetaling hem zijne rechten tegen zijne voorgangers zoude doen verliezen.

De niet onnatuurlijke zucht van kooplieden om geen zegelrecht te betalen, zal in dat geval niet opwegen tegen de vrees van verlies van regresrecht.

Wat zal er moeten gebeuren wanneer de trekker zelf een gedomicilieerde aanwijst? Moet dan toch aan de woonplaats van den betrokkene (acceptatie gevraagd worden? Het antwoord hierop moet zeker bevestigend luiden; immers de betrokkene) blijft toch de eigenlijke schuldenaar, al laat hij ook de uitbetaling door den gedomicilieerde doen.

De gedomicilieerde wordt niet betalingsplichtig, maar alleen door tusschenkomst van den betrokkene tot de betaling geroepen. Deze zal zorgen, dat er ten vervaldage fonds bij den gedomicilieerde voorhanden is doch niet vroeger, zoodat wanneer men bij dezen acceptatie kwam vragen, hij gewoonlijk zou weigeren, daar men niet kan aannemen, dat hij voor genen door zijne acceptatie een persoonlijke verbintenis zal aangaan.

De Scandinavische wet § 18 stelt het verplichtend dat de gedomicilieerde wissel den betrokkene ter acceptatie wordt vertoond, en stelt er het verlies van regresrecht als straf op, terwijl § 24 verder het stelsel van ons art. 117 en dat der A. D. W. O. § 24 al. 1 huldigt.

De Italiaansche wet heeft in art. 264 ook de bepaling, dat, wanneer de acceptant geen bepaald gedomicilieerde aanwijst, hij zelf zich met de betaling ter bestemder plaatse belast. De Engelsche wet maakt in art. 39 de aanbieding ter acceptatie

van een gedomicilieerden wissel verplichtend, terwijl het Russische ontwerp in art. 31 en de Zwitsersche wet in art. 743, § 24 A. D. W. O. hebben gevolgd.

Uit den aard des wissels zelven zijn deze de beide uitzonderingen op den regel dat de houder in het algemeen niet *verplicht* is acceptatie te vragen, maar dit aan zijn willekeur wordt overgelaten.

Toch is er nog een geval waarin het vragen van acceptatie verplichtend is, hoewel niet krachtens den wissel zelf. Wanneer een wisselbrief in meerdere exemplaren is getrokken en één daarvan aan een persoon wordt opgezonden om daarvan acceptatie te vragen, zal deze dit ook moeten doen. Zijne gehoudenheid echter berust dan niet op wisselrechtelijke gronden maar alleen op de civielrechtelijke verplichtingen uit lastgeving ontstaande. Hij is dan ook naar rechten geen houder.

§ 3.

OVER DE VERPLICHTING VAN DEN BETROKKENE OM TE ACCEPTEEREN.

Is de betrokkene verplicht tot het accepteeren eens wissels? De beantwoording dezer vraag, die ik thans heb te doen, valt het lichtst, wanneer wij onderscheiden, en vragen:

a. is de betrokkene tegenover den trekker tot acceptatie verplicht?

b. is de betrokkene tegenover den houder tot acceptatie verplicht?

a. De betrokkene is tegenover den trekker volgens ons Wetboek van Koophandel tot acceptatie verplicht:

1°. als hij fonds onder zich had bizonderlijk daarvoor bestemd, (art. 113 K.) en

2°. als hij het beloofd had. (art. 114 K.)

b. Daar onze wet geheel zwijgt van eene verplichting van den betrokkene tegenover den

houder om te accepteeren zal het het beste zijn, om de verbintenis van den acceptant tegenover den houder of nemer te toetsen aan de ratio legis die ten grondslag ligt aan beide bovengenoemde artikels.

De bepaling van art. 113 K. was nagenoeg dezelfde als die van art. 14 van het ontwerp 1825 en niettegenstaande den wensch van de 1e afdeeling die het wilde zien verwerpen, in de latere ontwerpen van 1826, het Wetboek 1830, en 't ontwerp 1834 volgens de tegenwoordige redactie behouden. De opmerkingen van eenige afdeelingen dat zij de woorden "bizonderlijk bestemd" uit het artikel wilden zien wegvallen "daar deze tot noodelooze geschillen zouden aanleiding geven" [1] werden door de regeering weêrlegd, met de opmerking "dat deze juist het kenmerk der wetsbepaling van het artikel waren."

"Niemand, al ware hij schuldenaar van den trekker," zeide zij "is verplicht eenen wisselbrief te accepteeren, dit lijdt alleen uitzondering indien het fonds bizonderlijk daartoe bestemd is."

De vertegenwoordiging nam hiermeê genoegen en zoo kwam dit artikel in onze wet.

Reeds in de oudste tijden vinden wij bij schrij-

---

[1] Cf. VOORDUIN dl. VIII blz. 566.

vers over wisselrecht de meening verdedigd dat er geenerlei verplichting van den betrokkene bestaat om eenen wisselbrief te accepteeren. Zoo lezen wij in PHOONSEN's Wisselstijl te Amsterdam in Cap. X § 5.

"Het staat in de vrije keur van de Betrockene, of hij de Wissel-brief op hem getrocken, accepteeren wil of niet, selfs is een Meester niet gehouden de Wissel-brieven door sijn Knecht of Factoor op haar eigen Naam getrocken; veel min een Knecht of een Factoor de Wissel-brieven door haar Meester getrocken, te moeten accepteeren." En § VI:

"Ofschoon den Betrockene, bij de Missive aan den Trecker gepromitteert of belooft heeft desselfs Wissel-brieven, voor rekeninge van een derde, te sullen accepteren, en voldoen, zoo kan hij desniettegenstaande door den Vertoonder of Houder van een Wissel-brief; op die belofte getrocken, niet geconstringeert werden om de Wissel-brief te moeten accepteren; maar hij blijft echter den Trecker verobligeert; voor soo verre deselve kan doceren en bewijsen, dat hij steunende, siende en sich verlatende, op die belofte, daardoor bij dien derde, voor wiens rekening hij de Wissel-brief getrocken heeft, geinteresseert is.

Ook HEINECCIUS, in zijne Grondbeginselen van

het Wisselrecht, stelt de aanvaarding "als een zaak, die geheel en al van iemands vrijen wil afhangt".[1]

Toch maakt hij hierop drie uitzonderingen, te weten: *a.* wanneer de betrokkene schuldenaar is van den trekker, of (gelijk de kooplieden zeggen) wanneer de betrokkene zijn geld in handen heeft, *b.* indien de betrokkene zelf aan den trekker last gegeven heeft, om op hem eenen wissel te trekken; eindelijk *c.* zoo de trekker reeds zorg gedragen hebbe, om den betrokkenen voor de te doene betaling zekerheid te geven, 't gene bij de kooplieden dus wordt uitgedrukt: zoo men den betrokkene genoegsame provisie verzorgd hebbe. De veronderstelling in art. 114 K. vervat, rekent hij eveneens oorzaak van een verplichting tot accepteeren, terwijl de betrokkene, bij weigering, daardoor tot schadevergoeding zou zijn gehouden.[2]

De grond der bepalingen van artt. 113 en 114 al. 1 vervat, moet mijns inziens wederom gezocht worden in het denkbeeld van onzen wetgever, dat de verbintenissen uit den wissel ontstaande uit de een of andere overeenkomst voortvloeit. Volgens art. 113 is de betrokkene tot acceptatie

---

[1] cf. Ibidem bl. 102 § 12 en bl. 313 § VI.

[2] cf. Heineccius bl. 314 noot 11.

van den wissel verplicht, wanneer hij fonds heeft aangenomen van den trekker, dat hem is toegezonden met de bijzondere bestemming om tot betaling van den wisselbrief te dienen. De betrokkene moet zich dan echter uitdrukkelijk of stilzwijgend verklaren met de bizondere bestemming genoegen te nemen, de wil van den trekker alleen is daartoe niet voldoende. Heeft dus de trekker zich niet aan de overeenkomst van fondsbezorging gehouden, dan zal de betrokkene ook niet tot acceptatie verplicht zijn.

Onze wetgever heeft gemeend de middelen waardoor de trekker zich van zijne verplichting kwijt, te moeten regelen, en hem daarom volgens art. 142 tot het geven van advies en volgens art. 106 tot het verstrekken van het noodige fonds aan den betrokkene, genoodzaakt. Vooral de laatste bepaling dient om de zekerheid, die er bij het wisselverkeer moet bestaan te verhoogen. Er ontstaat daardoor een grooter vermoeden, dat de wissel echt en deugdelijk is en dat dus de houder wanneer hij den wissel aan den betrokkene ter acceptatie aanbiedt, niet zal worden teruggezonden met een "ik ben niet schuldig." Hoewel dus de strekking dezer bepaling een zeer goede is, en het daarom te wenschen ware dat zij stipt werde nagekomen, zien wij ook hier wederom dat de

handel zich daaraan dikwijls weinig stoort, en er weinig of geen gewicht aan hecht. Men denke slechts aan het blanco-crediet door den eenen handelaar aan den anderen tegen een geringe provisie verleend. De verbintenissen die uit art. 106 ontstaan zijn bovendien geene wisselrechtelijke. Zij liggen geheel buiten den wissel en de verbintenis van den trekker wordt er hoegenaamd niet door veranderd. Wanneer de betrokkene betaalt, is hij altijd ontslagen onverschillig of hij fonds heeft bezorgd of niet. Weigert daarentegen de betrokkene den wissel te betalen, dan zal de trekker in allen gevalle aansprakelijk zijn, behoudens zijn recht tot afstand van het fonds bij niet tijdig protest. (artt. 106 en 109.)

Art. 114 al. 1 leert ons, dat de enkele belofte om een wissel te accepteeren niet als acceptatie geldt, maar den trekker toch eene rechtsvordering geeft tot schadevergoeding tegenover den belover, die weigert zijne belofte gestand te doen. Hoewel nu dit artikel alleen van een belofte aan den trekker spreekt, geloof ik toch niet, dat er een reden denkbaar is waarom dezelfde bepaling ook niet van kracht zou zijn, wanneer die belofte tegenover andere bij den wissel belanghebbenden was aangegaan.

Als ratio dezer bepaling zal men den regel

kunnen nemen: "quae prius sunt voluntatis, postea fiunt necessitatis." Het is hierbij echter geen vereischte, dat de belofte uitdrukkelijk worde gegeven: een stilzwijgende kan voldoende zijn. Zoo bijvoorbeeld zal bij advies van den trekker het stilzwijgen van den betrokkene als toestemming worden beschouwd.

Er wordt hier gesproken van eene rechtsvordering tot schadevergoeding en als van zelf rijst daarom de vraag bij ons op, is dit een wisselrechtelijke actie?

Het antwoord hierop zal zeker wel ontkennend moeten luiden; immers de betrokkene geeft geen belofte aan den houder in het algemeen maar aan eenen bepaalden persoon. De actie is dus geheel afhankelijk van eene materieele causa, die in hoegenaamd geen verband tot den wissel staat. De betrokkene stelt zich buiten de wisselverbintenis om aansprakelijk en is alleen door zijne belofte tot voldoening daarvan gehouden. Wij hebben dus hier met geen wisselrechtelijke actie rekening te houden, maar de rechtsvordering tot schadevergoeding hier verleend, is die van art. 1275 B. W. "Alle verbintenissen om iets te doen, of niet te doen, worden opgelost in vergoeding van kosten, schaden en interessen, in geval de schuldenaar niet aan zijne verplichting voldoet."

Zooals ik boven reeds opmerkte spreekt de wet

nergens van het geval dat de betrokkene tegenover den houder de belofte tot acceptatie aangaat, en wat de gevolgen daarvan zouden zijn. De reden hiervan meen ik te mogen zoeken, in de opvatting door onzen wetgever bij het vaststellen van de bepalingen omtrent wisselrecht gevolgd. Voortdurend heeft hij daarbij het pactum de cambiando in het oog gehouden en minder zijne zorg gewijd aan het pactum cambii. In bijna alle bepalingen vinden wij bij zijne regeling daarvan, den wissel beschouwd in zijn wording, alsof er nog geen houder daarvan was en hij dus nog niet in omloop was gebracht. Dat ook hier wederom dezelfde reden hem de regeling van het door mij gestelde geval heeft doen vergeten, komt mij hoogst waarschijnlijk voor.

Waarin nu bestaat de schadevergoeding die moet worden voldaan door den betrokkene wanneer deze weigert te accepteeren, niettegenstaande hij zulks beloofd had of hij fonds, bizonderlijk tot de betaling bestemd onder zich had? Het antwoord hierop geeft ons art. 114 zelf in zijn 2e en 3e alinea.

"Deze schade bestaat in de kosten van protest en herwissel, wanneer de wisselbrief voor des trekkers eigen rekening was getrokken.

Wanneer de trekking voor rekening van eenen derde was gedaan, bestaan de schaden en interes-

sen in de kosten van protest en herwissel, en in het beloop van hetgene de trekker, uithoofde van de bekomene toezegging van den belover, aan dien derde, op het crediet van den wissel-brief heeft voorgeschoten."

Hoewel deze woorden alleen betrekking schijnen te hebben op de bepaling in de 1e alinea van hetzelfde artikel vervat, geloof ik toch dat zij eveneens gelden voor het geval in art. 113 verondersteld en daarop ook van toepassing zijn. [1]

In het ontwerp 1825, art. 15, vinden wij reeds dezelfde schadeberekening opgenomen en niettegenstaande de 1e afdeeling in 1834 deze aan 's rechters oordeel wenschte te zien overgelaten, bleef deze bepaling in de wet behouden. De regeering verdedigde hare voordracht door te zeggen: "dat, indien de wet dit niet bepaaldelijk uitmaakte, de rechter, tegen het waar belang van den koophandel, soms onder de schavergoedingen zou kunnen begrijpen, benadeeling van crediet, teleurgestelde speculatiën en andere omstandigheden van dien aard." [2]

De posten waaruit de schadeberekening zal bestaan, zullen dus verschillen al naar mate zij geëischt wordt in het geval dat de 2e alinea van

[1] cf. Mr. Land bl. 12.

[2] cf. Voorduin VIII bl. 567.

art. 114 veronderstelt als in dat der 3e alinea. Volgens de 2e alinea komen alleen de protest-kosten en herwissel in aanmerking; hier vergoedt de betrokkene dus alleen de onkosten, die de trekker wegens non-betaling aan den houder heeft te rembourseeren." [1]

De 3e alinea laat bij de schadeberekening ook nog in aanmerking komen, de schade voor den trekker ontstaan, doordat deze, na ontvangen belofte van den betrokkene om te zullen accepteeren, aan een derde op het crediet van den wisselbrief een zekere som heeft voorgeschoten.

Beide deze bepalingen doen ons duidelijk zien dat men er bepaald op gesteld was de vergoeding der indirecte schade uit te sluiten, wat ons bovendien nog helderder blijkt uit de beraadslagingen naar aanleiding van dit art. in 1834 gehouden.

Opmerkelijk is het dat onze wet bij de 3e alinea onbeslist laat, of de trekker altijd dat recht zal hebben, ook wanneer hij de voorgeschoten som van hem voor wiens rekening hij heeft getrokken, kan terugbekomen, of alleen, wanneer zulks niet het geval is.

Mr. Kist meent dat alleen in het tweede geval de trekker die som van den belover zal kunnen

---

[1] Cf. Art. 187 K.

vorderen, omdat er dan eerst werkelijk verlies door hem geleden is en hij daarom volgens art. 1282 B. W. [1] recht op schadevergoeding heeft. Men zou anders volgens zijne zienswijze tot de meest ongerijmde en ongeoorloofde gevolgtrekkingen komen.

Een vraag die zich hierbij nog zou kunnen voordoen, is deze, of een crediteur recht heeft op zijnen debiteur eenen wissel te trekken, en of deze dan tot acceptatie daarvan gehouden is, als ware hem fonds verstrekt? Neen, want een crediteur kan zijnen debiteur niet voorschrijven, hoe hij zijn schuld moet delgen, terwijl het bovendien niet aan te nemen is, dat de schuldenaar een strengere verbintenis op zich zou laden, als hij had aangegaan. En dat zou het geval zijn, wanneer hij eenen wissel op zich liet trekken en dien dan accepteerde. Hij onderwerpt zich daardoor niet alleen aan het strenge wisselrecht, maar sluit tevens de hem vroeger misschien toekomende excepties uit, daar die tegenover een lateren houder hare kracht zouden verliezen.

Geene andere wetgevingen omtrent wisselrecht

---

[1] De vergoeding van kosten, schaden en interessen, welke de schuldeischer recht heeft te vorderen, bestaat, in het algemeen, in het verlies hetwelk hij heeft geleden, en in de winst welke hij heeft moeten derven, behoudens de hierna vermelde uitzonderingen en wijzigingen.

behelzen, voor zooveel ik weet, soortgelijke bepalingen als die van onze artt. 113 en 114.

Zoo bijv. stelt de Duitsche wisselwet in § 8 den trekker volgens wisselrecht aansprakelijk voor de acceptatie en betaling des wissels, zonder eenige bepaling te geven hoe hij moet handelen om die aansprakelijkheid te dekken, door fonds bij den betrokkene te bezorgen of anderszins. Eveneens de Scandinavische wisselwet in § 8. Ook de Engelsche wisselwet van 1882 veronderstelt in art. 53 geen verplichte acceptatie. De Zwitsersche wisselwet, art. 726 ingevoerd op 1 Jan. 1883 volgt de Duitsche en Scandinavische. De bedoelde bepalingen van ons Wetboek vallen dan ook buiten het wisselrecht.

§ 4.

AANBIEDING TER ACCEPTATIE.

Bij de behandeling der vraag, of de houder verplicht is acceptatie van een wissel te vragen, hebben wij reeds gezien, dat, het hem vrij stond òf den wissl ter acceptatie aan te bieden, bij weigering protest op te maken en dientengevolge regres te nemen, òf wel eerst op den vervaltijd betaling te vorderen. De reden hiervan is, zooals wij zagen, dat acceptatie in den regel slechts zekerheidsstelling tot betaling beoogt, omdat de betrokkene door zijne acceptatie betaling belooft, of wel bij zijne weigering, trekker en endossanten verplicht zijn borg te stellen.

De persoon bij wien de acceptatie moet worden gevraagd is de betrokkene, degene, tot wien de betalingsopdracht is gericht, en die dus tot aanneming van deze opdracht moet worden opgevorderd. Wordt de acceptatie aan een ander gevraagd, en door dezen gegeven dan is deze van geen

waarde, en hij die den wissel heeft aangeboden, is gehouden de daardoor mogelijk ontstane schade te vergoeden. Onmogelijk zou het zijn een dergelijke handeling van een derde uit een overeenkomst van lastgeving met den trekker af te leiden, welke toch art. 140 als grond der acceptatie aanneemt.

Zijn er meerdere personen als betrokkenen genoemd, dan moet bij ieder hunner de acceptatie worden gevraagd, daar de acceptatie van één hunner de overigen niet kan verbinden.

Onze wet schrijft nergens een bepaalde solemniteit voor, die met het aanbieden tot acceptatie moet gepaard gaan, noch den vorm waarin het moet geschieden. Gewoonlijk gaat de houder met den wissel naar het huis (bij een Vennootschap naar het kantoor) van den betrokkene, wijst hem den wissel en vraagt hem of hij dien wil accepteeren, met andere woorden, of hij zich wisselrechtelijk tegenover hem wil verbinden, dat ten vervaldage zal worden voldaan. De betrokkene zal dan onderzoeken of hij volgens de tusschen hem en den trekker bestaande handelsbetrekkingen de betalingsopdracht zal aannemen, en vervolgens, zoo hij daartoe bereid is, tegenover den houder de belofte aangaan voor rekening van den trekker of een der endossanten de in den wissel vervatte som te voldoen. Meestal echter zal hij ook on-

derzoeken of hem advies is gezonden dat er een traite van zulk een bedrag op hem is afgegeven en of hem verzocht is, die te willen honoreeren. Is dit niet geschied, of is er eenig verschil in vorm, bedrag enz., tusschen den adviesbrief en den wissel, of wel bevat de wissel zelf de woorden "volgens advies" en is hem dat nog niet in handen gekomen, dan zal hij den houder verzoeken nog eenige dagen te willen wachten met het opmaken van een protest van non-acceptatie en intusschen met den trekker hierover in correspondentie treden. Deze usance is echter in lijnrechten strijd met ons Wetboek van Koophandel, daar dit in art. 112, bepaalt, "dat een wisselbrief, bij de vertooning, immers uiterlijk binnen vier en twintig uren daarna zonder onderscheid van zon- of andere dagen moet worden geaccepteerd."

"Indien de wisselbrief na dien termijn niet, met of zonder acceptatie, is teruggegeven, is degene, die denzelven heeft teruggehouden, jegens den houder verplicht tot vergoeding van kosten, schaden en interessen."

Deze 24 uur worden berekend van het oogenblik van de aanbieding en als binnen dien bedenktijd de teruggave van den wissel, geaccepteerd of niet, niet plaats grijpt, is degene die hem heeft teruggehouden jegens den houder wegens alle schade en nadeel aansprakelijk.

Dat het koopmansgebruik hiervan dikwijls afwijkt is begrijpelijk. De wet moest in dit opzicht volkomen vrijheid laten, want het is geheel en al een zaak van toegeeflijkheid hoe lang men den betrokkene bedenktijd geeft. Intusschen de bepaling bestaat nu eenmaal en moet dus worden geëerbiedigd. Ook is het beginsel dat in deze bepaling ligt opgesloten niet nieuw, daar wij reeds in PHOONSEN's Wisselstijl tot Amsterdam Cap. X § XIV lezen: "Het is tot Amsterdam de gewoonte, dat die d' acceptatie van een wissel-brief vordert, de wissel-brief in handen laat van den Betrockene, 't zij dat hij hem declareert of hij selve accepteren sal of niet, om sijn advijsen te konnen naarsien, of hem te beraden, ende accepterende de behoorlijke notule en aanteekening te konnen maken, maar voor het afgaan van de Post is men gewoon deselve weder af te laten halen, en in cas van resolute weijgering van non-acceptatie, terstont en sonder dilay te protesteren." Ook toen reeds dus was er een beperking van den tijd waarin men den wissel den betrokkene in handen zou laten.

Opmerkelijk is het dat art. 112 van vier en twintig uur spreekt en niet van een dag. Was zulks het geval, dan zou dit een groot verschil uitmaken met de tegenwoordige bepaling. Dan

namelijk zou men den termijn, volgens PARDESSUS, naar het gemeene recht moeten berekenen, en als gevolg daarvan zou men den dag van aanbieding en dien van het vervallen niet kunnen medetellen. [1] Thans heeft de betrokkene slechts vier en twintig uren bedenktijd die eerst beginnen te loopen van het oogenblik van de aanbieding. Gedurende dien tijd kan de betrokkene onderzoeken of de trekker advies heeft gezonden, of hij fonds van hem onder zich heeft, of de wissel echt is, enz.

Ook art. 125 Code de Commerce had reeds denzelfden termijn gesteld. Bij het ontwerp 1825 echter stelde de regeering voor een termijn van twee dagen. [2] Daar de 3e en 5e afdeeling dezen tijd echter te lang vonden en wenschten te zien bepaald dat de betrokkene zich *dadelijk* zou verklaren, terwijl de regeering bovendien niet wilde toegeven aan den wensch der 1e afdeeling die het geheele artikel wilde weglaten, kwam onze tegenwoordige bepaling tot stand.

Dikwijls komt het voor dat, wanneer een wisselbrief in meerdere exemplaren is getrokken, één daarvan ter acceptatie wordt gezonden met verzoek

---

[1] Cf. PARDESSUS § 359. Blz. 270. Dl. II.

[2] Cf. VOORDUIN VIII blz. 563.

aan den betrokkene dat ter beschikking van den houder der overige exemplaren te willen houden. De secunda en tertia, zoo die er is, loopen dan rond en vermelden gewoonlijk den persoon, bij wien de prima ter acceptatie ligt. Komt nu een geendosseerde met een der andere exemplaren primalichting bij den betrokkene verzoeken, dan zal hem, hoewel hij nog geen eigenaar is van dat exemplaar, een vordering tot uitlevering niet kunnen worden ontzegd.

De tijd waarop de wissel ter acceptatie moet worden aangeboden, staat in het algemeen den houder vrij, slechts moet zij geschieden binnen den tijd, waarop de kantoren zijn geopend en vóór het vervallen van den wissel, daar een acceptatie na dien tijd geen doel meer zou hebben. De regres aanspraken van den houder hangen dan ook in het geheel niet af van den termijn, waarin hij acceptatie heeft verzocht, en noch trekker, noch endossanten kunnen hem voorschrijven den wissel binnen bepaalden tijd ter acceptatie aan te bieden.

Het koopmansgebruik echter heeft het tot regel gemaakt, dat men dadelijk na aankomst van den wissel dezen aan de woonplaats van den betrokkene ter acceptatie aanbiedt, daar het voor belanghebbenden dikwijls van groot belang is, dat dit

zoo spoedig mogelijk geschiede. [1] Woont nu echter de betrokkene op een andere plaats, dan hij, wien de wissel is geremitteerd, dan zal deze hem den betrokkene terstond ter acceptatie kunnen opzenden, of, wat ook veel geschiedt, aan een zijner correspondenten te dier plaats of in een nabijgelegene met verzoek aan dezen, de aanbieding ter acceptatie te willen bewerkstelligen.

Ook zal hij den wissel den betrokkene kunnen endosseeren. Antwoordt deze dan, dat hij den endossant daarvoor op rekening zal crediteeren, dan zal dat eene verrekening zijn, die dezelfde werking zal hebben als hadde hij geaccepteerd.

Niet alle wetgevingen hebben een zelfde bepaling als ons Wetboek van Koophandel, de Belgische wet en de Code de Commerce. Zoo bijvoorbeeld zwijgen de Allgemeine Deutsche Wechsel Ordnung en de Engelsche Bills of Exchange Act. 1882 daar geheel van. De Scandinavische wet in § 21 [2], de Zwitsersche in art. 736 [3] en het Russische ontwerp in arti-

---

[1] Cf. WÄCHTER blz. 343.

[2] Sc. wet § 21. Wanneer een wissel ter acceptatie is vertoond, moet een bepaald antwoord, bevestigend of ontkennend, binnen 24 uren gegeven worden. Bij gebreke van antwoord binnen dien termijn, wordt de acceptatie als geweigerd beschouwd.

[3] Zw. Wet art. 736. Der inhaber eines Wechsels is berechtigt, den Wechsel dem Bezogenen sofort zur Annahme zu präsentiren

kel 30[1] daarentegen schenken den betrokkene allen eveneens een bedenktijd van 24 uur. Het gevolg van het niet opnemen dier bepalingen in de A. D. W. O. en de Eng. wet zal zijn, dat indien de betrokkene zich niet verklaart, of indien hij zich wil bezinnen, de presentant geen recht heeft, hem tot eene uitdrukkelijke verklaring te dwingen. De betrokkene is zoolang hij niet accepteerde, tegenover den houder niet verbonden en behoeft zich dus ook niet binnen een bepaalden tijd te verklaren. De houder heeft dan echter toch het recht de weigering van een bepaalde verklaring als weigering van acceptatie aan te zien, en op dezelfde wijze te handelen, alsof de aanneming was geweigerd. Zijne voorlieden toch stellen hem anders aansprakelijk voor het ontbreken van volledige en dadelijke acceptatie.

Art. 112 al. 2 W. v. K. zegt, dat indien de betrokkene den wissel niet binnen 24 uren al of niet geaccepteerd heeft teruggegeven, hij jegens

---

und, wenn die Annahme nicht binnen 24 stunden erfolgt, Protest erheben zu lassen. Eine entgegenstehende Ubereinkunft hat keine wechselrechtliche Wirkung.

[1] Russ. ontwerp Art. 30. Il est accordé au tiré pour declarer s'il accepte ou non la lettre de change un délai de 24 heures à partir de la présentation de la lettre de change à l'acceptation. Aucun protêt faute d'acceptation ne peut être fait avant l'expiration de ce délai.

den houder verplicht is tot kosten, schaden en interessen. Waarin zal die schadevergoeding bestaan? Een bepaalde omschrijving hiervan te geven geloof ik niet, dat mogelijk is.

De vergoeding zal worden beoordeeld naar het werkelijke nadeel dat den houder door die terughouding is berokkend. Ik zou dus meenen dat wij hier met een schadevergoeding ex mora te doen hebben, naar art. 1279 B. W. die door den rechter naar de omstandigheden zal moeten worden beoordeeld.

De redactie dezer alinea is niet zeer juist, daar zij spreekt van "teruggeven," waaruit men de gevolgtrekking zou kunnen maken, dat de houder verplicht is den wissel bij den betrokkene in handen te laten, iets, wat volgens sommigen den betrokkene in staat zou stellen misbruik van het bezit van den wissel te maken, en de restitutie later te weigeren of te ontgaan. Dit werd dan ook bij de beraadslagingen over dit artikel door een der afdeelingen opgemerkt, en zelfs werd een gewijzigde redactie voorgesteld. De regeering meende echter aan dien wensch geen gehoor te mogen geven, daar zij niet inzag, "welk misbruik een betrokkene van een nog niet door hem geaccepteerden wisselbrief kon maken, terwijl ten allen overvloede bij het 2e lid dezer alinea was

voorzien, dat de betrokkene tot schadevergoeding is gehouden, indien hij den wissel niet teruggeeft."[1] Ik geloof met de regeering dat er voor de vrees van de afdeeling weinig grond bestaat.

Nog valt op te merken dat de betrokkene niet wisselrechtelijk verbonden is den wissel aan den houder terug te geven, maar slechts krachtens eene verbindtenis buiten den wissel om, ontstaande.[2]

---

[1] VOORDUIN, VIII 565.

[2] Cf. LAND. blz. 127.

§ 5

VOORWAARDELIJKE ACCEPTATIE.

Art. 120 van ons Wetboek van Koophandel bepaalt "dat de acceptatie niet onder eene voorwaarde mag worden gedaan, maar wel met eenige bepaling ten aanzien van de som." In het eerste geval moet de wissel van non-acceptatie worden geprotesteerd; in het laatste geval is de houder verplicht de gedeeltelijke acceptatie aan te nemen en voor het meerdere te laten protesteeren."

Het denkbeeld dat ten grondslag ligt aan deze bepaling is zeer oud en reeds PHOONSEN zegt in zijn wisselstijl tot Amsterdam Cap. X § XXIX:

"Een voorsichtigh Vertoonder of Houder des wisselsbriefs, sal geen gelimiteerde of conditionele acceptatie, waarbij de voldoeninge geprolongeert, of op schroeven gestelt, en den teneur van de wisselbrief eenigsins gealtereert werd, aannemen, zonder expresse ordre van den Trecker of Endosseur, maar sal daartegen protesteeren, invoegen

of d'acceptatie volkomentlijck waar geweijgert; want daarin nuncialant zijnde, en hem met een conditionele acceptatie latende paijen en vergenoegen, doet sulx op sijn risico en gevaar."

Ook HEINECCIUS [1] leert reeds dat de acceptatie vroeger niet onder een mits of voorwaarde mocht geschieden, naardien de houder dan moest protesteeren, wordende die mits voor niet bijgevoegd gerekend; het laatste echter moest dan alleen worden opgevat, dat die mits den houder niet bond voor zooverre hij daar niet mede tevreden was, 't geen bleek uit zijn protest-opmaken. Deed hij dit niet zoo verloor hij zijn verhaal geheel en al. In zijnen tijd reeds, zegt hij, mag men veilig als een algemeenen wisselrechtsregel aannemen, dat een acceptatie onder een mits gedaan voor weigering werd gehouden, en den houder dus recht gaf tot protesteeren.

Volgens onze wet is dus deze zienswijze de nog geldende, daar de houder eens wissels ook nu nog niet verplicht is een voorwaardelijke acceptatie als acceptatie aan te nemen, maar daartegen zal kunnen protesteeren, daar men niet kan zeggen dat hij dan toch nog de gewenschte zekerheid bekomt.

Niet alleen wordt hem dit recht echter door

---

[1] Cf. blz. 193 § XXVII.

onze wet toegekend, zij gaat verder en legt hem zelfs de verplichting op tot het opmaken van protest. Indien hij met een voorwaardelijke acceptatie genoegen nam, zulks dan op eigen risico doende, zou hij gevaar loopen zijn verhaal op den trekker te verliezen.

Of nu een dergelijke acceptatie geheel nietig is, zoodat de betrokkene niet naar den inhoud daarvan aansprakelijk is, is een vraag waar veel strijd over bestaat, en die door verschillende wetgevingen op uiteenloopende wijze is beantwoord.

Onze wet beschouwt, in navolging der Fransche, een voorwaardelijke acceptatie als geheel nietig, waarom zij dan ook bepaalt, dat de wissel in dat geval van non-acceptatie moet worden geprotesteerd. De Allgemeine Deutsche Wechsel Ordnung laat den acceptant verbonden zijn volgens den inhoud zijner voorwaardelijke verbintenis, terwijl de Scandinavische wet alle bijgevoegde voorwaarden nietig verklaart en de acceptatie als zuiver laat gelden.

Gaan wij elk dier verschillende stelsels afzonderlijk na, om de jure constituendo te onderzoeken welk daarvan de meeste aanbeveling verdient.

In de eerste plaats moet ik herinneren, dat men de meening als zou een voorwaardelijke acceptatie van een wissel geheel nietig zijn bij ons, niet

onverdeeld is toegedaan. Zoo bijvoorbeeld bestrijdt Mr. Land haar. [1] Hij zelf geeft toe dat de woorden der wet stellig zijn: die acceptatie *mag* niet worden gedaan, de wissel *moet* worden geprotesteerd, doch naar zijne meening, moet men het verband in het oog houden, waarin de bepaling voorkomt en tevens niet te veel aan de woorden van den wetgever hechten daar deze meermalen van het recht tot protesteeren als van een verplichting spreekt. Bovendien heeft acceptatie niet zoozeer de kracht van de stipulatie waarbij het "spondeo" alleen verbindt, maar zij is alleen een belofte aan den laatsten houder gedaan, die beoordeeld moet worden naar hetgeen en hoe beloofd is.

Mijns inziens is dit een onjuiste opvatting. Bij de beraadslagingen toch omtrent dit artikel in April 1834 vroeg een der afdeelingen waarom hier weggelaten waren de woorden: "in het eerste geval is acceptatie nietig?" [2] die in art. 22 van het ontwerp 1825 voorkwamen waarmede de redactie overigens overeenstemde. "Men moest het behouden, omdat een acceptatie onder een voorwaarde wel degelijk nietig is, en zonder die strafbepaling geen reden bestaat, waarom zulks niet zoude mogen

---

[1] Cf. Mr. Land blz. 143 en 144.

[2] Cf. Voorduin. VIII blz. 586.

geschieden." Een andere afdeeling merkte op, dat bij het wegvallen van de woorden: "in het eerste geval is de acceptatie nietig," deze door eenige anderen moesten worden vervangen, als bv. "in het eerste geval moet door den houder van non-acceptatie worden geprotesteerd." Uit deze redactie, die later, die van ons tegenwoordig artikel werd, blijkt niet dat men verandering van stelsel bedoelde.

Pleit dus de geschiedenis van het ontstaan dezer bepaling tegen Mr. Land's gevoelen, zeer juist is mijns inziens ook de opmerking door Mr. Holtius [1] gemaakt, dat er hier van non-acceptatie moet worden geprotesteerd, waaruit blijkt dat er dus non-acceptatie is, met andere woorden dat niet geaccepteerd is.

Volgens onze wet, die tusschen trekker en acceptant een overeenkomst van lastgeving aanneemt laat zich dan ook trouwens moeilijk een andere oplossing van diergelijk geval denken. Art. 1829 B. W. onderstelt een geven van een opdracht en aan den anderen kant een aannemen daarvan, terwijl volgens art. 1837 B. W. de lasthebber gehouden is den last, zoolang hij daarvan niet ontheven is, te volvoeren. De trekker van

---

[1] Cf. Holtius voorlezingen over Handels- en Zeerecht blz. 313.

eenen wissel nu geeft zonder eenige voorwaarde den betrokkene last den wisselbrief te betalen. Stelt nu deze het aannemen van dien last afhankelijk van een toekomstige onzekere gebeurtenis, hier de voorwaarde, dan zal men niet kunnen zeggen dat hij den hem gegeven last heeft aangenomen. Door de voorwaardelijke acceptatie zou de mandataris het mandaat niet aannemen zooals het hem gegeven werd.

Onze wet is dus consequent gebleven aan hare opvatting omtrent acceptatie en terecht heeft zij bepaald, dat een voorwaardelijke acceptatie als nietig moet worden beschouwd. Daar het nu echter, zooals ik reeds vroeger opmerkte, een wanbegrip is om tusschen trekker en acceptant een overeenkomst van lastgeving te veronderstellen, zou ik de voorkeur geven aan het voorschrift der Allgemeine Deutsche Wechsel Ordnung, die in § 22,[1] den houder bij een voorwaardelijke acceptatie het recht geeft, deze als niet geschied te beschouwen,

---

[1] § 22. A. D. W. O. De betrokkene kan zijne acceptatie tot een deel van het bedrag der wissels beperken.

Indien er bij het accept andere beperkingen gevoegd worden, dan wordt de wissel gelijk gesteld met zulk eenen, waarvan de acceptatie geweigerd is.

De acceptant is echter volgens wisselrecht aansprakelijk voor zoover hij zich door zijne acceptatie verbonden heeft.

en dus recht tot protest van non-acceptatie. De acceptant is dan echter volgens wisselrecht aansprakelijk voor zoover hij zich door zijne acceptatie verbonden heeft.

De Duitsche wetgever heeft als grond van de eigenlijke wisselverbintenis van den acceptant het schrijven van zijn naam op den wissel aangenomen, zooals uit § 23 [1] blijkt en de betrokkene wordt door zijne acceptatie verbonden om op den vervaltijd te betalen. Wordt dus de acceptatie voorwaardelijk gedaan, dan staat het te verwachten dat ook de betaling slechts voorwaardelijk zal geschieden. Hij die den wissel ter acceptatie aanbiedt, kan dat voorwaardelijk accept aannemen, maar tegelijkertijd toch ook wegens de beperking (wegens niet volledig gevolgde aanneming) protest laten opmaken. Hij kan dit beschouwen als in het voordeel van den trekker, die daardoor aanspraak op den betrokkene verkrijgt.

Opmerkelijk is vooral de laatste alinea van § 22

---

[1] § 23. A. D. W. O. Door de acceptatie wordt de betrokkene volgens wisselrecht verbonden, om op den vervaltijd de geaccepteerde som te betalen.

Ook jegens den trekker is de betrokkene door zijne acceptatie volgens wisselrecht verbonden.

Daarentegen heeft de betrokkene tegen den trekker geen vordering uit wisselrecht.

die bepaalt, dat de acceptant volgens wisselrecht aansprakelijk is, voor zooverre hij zich door zijne acceptatie verbonden heeft. Ook deze bepaling verdient mijns inziens goedkeuring.

De acceptatie hangt af van den vrijen wil van den betrokkene. Deze kan volgens het Duitsche recht tegenover den trekker wel civielrechtelijk verplicht zijn tot accepteeren en zich door weigering daarvan aansprakelijk stellen, doch deze plicht heeft geenerlei invloed op de stelling van den betrokkene tegenover de wisselhandeling zelve. Door de acceptatie eerst ontstaat die. De betrokkene kan dus zonder eenigen wisselrechtelijken plicht te verzaken, de acceptatie weigeren of wel beperkingen of nevenbepalingen daaraan toevoegen. Dat hij door zijne voorwaardelijke acceptatie toch voorwaardelijk gebonden is, is logisch, omdat de acceptant bij het plaatsen zijner handteekening op den wissel, al is het dan ook beperkt, zich heeft willen verbinden, en dus ook tot nakoming dier verbintenis moet kunnen worden aangesproken. Had hij dit niet gewild, waarom dan niet eenvoudig geweigerd? Waar de leer geldt, dat door de acceptatie een éénzijdige wilsverklaring wordt afgelegd, welke leer thans bijna overal wordt gehuldigd, zal men de bepalingen der A. D. W. O. moeten in toepassing brengen, om de acceptant

verbonden te doen zijn volgens en overeenkomstig zijnen wil, terwijl men den houder het recht zal moeten blijven toekennen, een voorwaardelijke acceptatie als niet geschied te beschouwen, omdat dáárdoor het recht dat door den wissel wordt gedragen onvolledig wordt, en aan zekerheid zal verliezen.

De Scandinavische wet [1] schrijft voor, dat alle beperkingen of voorwaarden bij eene acceptatie gevoegd, als niet geschreven zullen worden beschouwd.

Ook andere wetten zooals bijv. vroeger de Leipziger Wechsel Ordnung [2] huldigen die leer. Een diergelijke bepaling schijnt mij niet alleen uiterst hard toe, doch tevens ook strijdende met de beginselen van het recht.

„Cui competit maius ei et competit minus" is een bekende rechtsregel. Daar het den betrokkene vrij staat eenen wissel al of niet te accepteeren, en in het laatste geval de houder alleen recht heeft protest op te laten maken, begrijp ik niet waarom de betrokkene zijne acceptatie niet van een zekere

---

[1] § 22. Scandinavische wisselwet. Mr. T. M. C. Asser.

De wissel moet overeenkomstig zijnen inhoud geaccepteerd worden, zonder voorwaarden of voorbehoud; echter kan de acceptatie tot een gedeelte van het bedrag beperkt worden. Alle andere beperkingen of voorwaarden zijn nietig.

[2] Cf. § 8.

voorwaarde mag afhankelijk stellen. In allen gevalle wordt den houder hierdoor toch nog iets meer geschonken dan bij volkomen weigering. Is hij niet geheel tevreden welnu laat hem dan het recht tot protesteeren.

Moge dus al zulk een bepaling de eenvoudigste oplossing geven, toch gaat zij mijns inziens te ver, daar zij menigen handel stoort, die anders tot een goede oplossing zou zijn gekomen. Het komt er veel meer op aan de partijen in de gelegenheid te stellen de zaak te doen afloopen, waartoe eene voorwaardelijke acceptatie nuttig kan zijn, terwijl toch de houder in de gelegenheid is zijnerzijds zijn volle recht te [1] handhaven.

Een voorbeeld zal dit duidelijker maken. Gesteld dat A een wissel trekt op B, tot verrekening van een partij goederen die den laatste door A zijn toegezonden. De goederen zijn nog niet aangekomen en reeds wordt den wissel aan B ter acceptatie aangeboden. Deze niet wetende waar het schip, waarmeê de goederen zijn verzonden, zich bevindt en geen crediet aan A willende verleenen, wanneer hij geen fonds onder zich heeft, zal zich zeker niet onvoorwaardelijk willen verbinden, en er blijft hem dus, volgens de Scandinavische wet niet anders

---

[1] Cf. Wächter blz. 376.

over dan te weigeren den wissel te accepteeren. Immers een acceptatie onder de voorwaarde dat de goederen ten vervaldage in zijn bezit zullen zijn, zou als niet geschreven worden beschouwd. De houder zal dan door zijn protest van non-acceptatie regres op den trekker kunnen nemen, wat altijd tot velerlei moeilijkheden aanleiding geeft.

Volgens de A. D. W. O. daarentegen zal de houder ook wel verstandig doen met protest op te maken, daar hij anders zijn regres op den trekker verliest, doch bij het vervuld worden der voorwaarde zal de acceptant toch de hoofdschuldenaar zijn en een regres op den trekker dikwijls overbodig worden.

De Italiaansche wet, in art. 266, en de Zwitsersche wet, in art. 741, volgen de Allgemeine Deutsche Wechsel Ordnung, terwijl het Russische ontwerp, in art. 33 de bepaling der Scandinavische wet overneemt.

Een afzonderlijke regeling der voorwaardelijke acceptatie heeft de Bills of Exchange Act. 1882.

In art. 19 erkent zij uitdrukkelijk een voorwaardelijke acceptatie en geeft de gevallen aan waarin men eene acceptatie als zoodanig moet beschouwen. Volgens art. 44 heeft de houder het recht een dusdanige acceptatie te weigeren, en den wissel als "dishonoured by non-acceptance" te beschouwen. Heeft de houder een voorwaardelijke acceptatie

aangenomen, en de trekker of endossant hem niet uitdrukkelijk hiertoe gemachtigd, noch dit later goedgekeurd, dan zijn zij van hunne aansprakelijkheid ontslagen. Heeft trekker of endossant echter bericht ontvangen dat er voorwaardelijk is geaccepteerd en hebben geen van beiden hun ontevredenheid daarover te kennen gegeven dan worden zij verondersteld hun goedkeuring daaraan te hebben gehecht.

Maar wat valt nu al zoo onder voorwaardelijke acceptatie?

Kan bijv. acceptatie plaats hebben met opgave van een andere woonplaats, waar betaling zal plaats hebben, dan de in den wissel uitgedrukte? Zonder twijfel zal dat niet mogen gebeuren wanneer die plaats in een andere gemeente is gelegen. Men zou daardoor de geheele oorspronkelijke wisselverbintenis wijzigen. Terecht merkt Pardessus in zijn Cours de Droit Commercial § 370 op, dat de trekker bij het afgeven van een wissel op een zekere plaats, de koers daarop in het oog heeft gehad, en er dus op rekende dat in geval van non-betaling de herwissel op dezelfde wijze zoude worden berekend, terwijl bovendien de houder gedwongen zou worden in dergelijk geval betaling te ontvangen op een plaats waar hij geen geld noodig heeft. Dat dit niet in het doel der wisseltrekking kan liggen behoeft verder geen betoog.

Iets anders is het met de in Engeland veel voorkomende gewoonte om bij de acceptatie den wissel betaalbaar te stellen bij een bankier ter zelfder plaatse. Is zulk een acceptatie bij ons van kracht? M^r. KIST [1] meent dat ook zij niet voor onvoorwaardelijk kan worden gehouden. Volgens hem zou de acceptant bij haar alleen, bij den gedomicilieerden moeten betalen en zou dus ook daar moeten worden geprotesteerd. Dit ware een verandering der oorspronkelijke wisselverbintenis en de houder zal daarom, naar hij meent, voorzichtig doen van non-acceptatie te laten protesteeren. Ik geloof echter dat een dergelijke acceptatie niet als een domicilieeren kan worden beschouwd.

Art. 117 spreekt van een andere plaats dan die waar de acceptant zich ophoudt, en dit is hier niet het geval. WÄCHTER [2] leert dan ook dat dit geene beperking van het accept is, en dat er geen sprake van kan zijn, dat het regres tegen den acceptant zoude verloren gaan, wanneer men aan dergelijk betalingsadres de betaling niet vroeg. Hij meent dat het hier louter een zaak van toegeeflijkheid is.

De acceptatie onder de voorwaarde, "om aan

---

[1] Cf. Blz. 151. sqq.

[2] Cf. Blz. 378.

mij zelven te voldoen" wordt vooral door Fransche schrijvers behandeld. PARDESSUS [1] en POTHIER [2] leeren dat een dergelijke acceptatie plaats kan vinden bij wissels op zicht, ja zelfs gaat de laatste nog verder en beweert, dat een dergelijke acceptatie bij wissels op dato ook moet worden toegelaten, wanneer de acceptant tegenover den houder een wisselschuld heeft, die op denzelfden dag vervalt. Dit laatste strijdt tegen alle regels van compensatie daar daartoe vereischt wordt dat de schulden zijn vervallen. [3] Wat het eerste geval aangaat, daar bij wissels op zicht geene acceptatie plaats heeft, kan de vraag daar niet voorkomen. Bij wisssels die nog langeren tijd te loopen hebben kan echter ook geen sprake van compensatie zijn omdat de wissel nog verder kan worden verhandeld en dus ook in handen komen van iemand tegenover wien de acceptant zich hoegenaamd niet op compensatie kan beroepen. Een dusdanige acceptatie staat dus volkomen gelijk met niet-acceptatie en leidt tot protest en regres.

Eene soort van voorwaardelijke acceptatie wordt door ons wetboek geduld. Wanneer namelijk de

---

[1] Cf. PARDESSUS § 372 blz. 279

[2] Cf. POTHIER's Contrat de Change nº. 47.

[3] Cf. Art. 1463 B. W.

betrokkene voor een mindere som accepteert, dan die in den wissel is genoemd, dan is hij aan dit accept gehouden, en moet de houder ten vervaldage de geaccepteerde som vragen. Hij kan echter ter bewaring van zijn recht, protest van non-acceptatie wegens het overschot opmaken. [1] Bijna alle andere wetgevingen hebben dezelfde bepaling.

De houder moet dus een dergelijke acceptatie aannemen en mag slechts protest opmaken voor het ontbrekende. De betrokkene is slechts gebonden voor de geaccepteerde som. De reden waarom de houder regres op zekerheidsstelling heeft wegens de niet geaccepteerde som ligt voor de hand. De trekker en endossanten garandeeren den nemer, dat de betrokkene overeenkomstig de in den wissel gegeven betalingsopdracht tot betaling bereid zal zijn (d. i. zal accepteeren en betalen.) Een beperkte acceptatie voldoet dus niet. Wordt alleen de som beperkt, dan kan echter de houder alleen wegens de niet geaccepteerde som regres nemen. Het is hier namelijk iets anders dan bij andere beperkingen der acceptatie. Door een voorwaardelijke of beperkte acceptatie wordt de geheele wisselvordering gewijzigd, de som echter is een deelbaar iets; als voor het eene deel is geaccepteerd kan alleen

---

[1] Cf. Art. 120, 2e gedeelte van de 1e en 2e alinea.

voor het overige zekerheid worden geëischt. De houder kan bij gedeeltelijke acceptatie niet de geheele vordering van den trekker als afgewezen beschouwen.

Daar de acceptatie overeenkomstig den wissel moet geschieden is deze bepaling eene anomalie, die echter utilitatis causa is toegelaten. [1] Het kan namelijk gebeuren dat de betrokkene slechts voor een deel fonds onder zich heeft en den trekker geen crediet wil verschaffen. De houder zal dan dikwijls gaarne met de gedeeltelijke acceptatie genoegen nemen, en zal dit ook ten voordeele van den trekker *moeten* doen, omdat deze daardoor nog den kans loopt van eenen insolieden debiteur ten minste nog een deel der schuld te innen. Mr. Kist ziet in deze bepaling een uitzondering op art. 1426 B. W. volgens hetwelk niemand zijnen schuldeischer kan dwingen gedeeltelijke betaling aan te nemen. Hoewel tusschen beide bepalingen, vooral in verband met art. 168 K., een nauwen samenhang bestaat, geloof ik echter niet, dat deze meening juist is. Art 1426 B. W. en 168 K. spreken beide over het aannemen van betaling maar hier is alleen sprake van acceptatie en al moge deze nu een voorloopster der betaling zijn, wij mogen toch niet

---

[1] Cf. Bender § 338 blz. 420.

vergeten dat daardoor slechts een belofte tot voldoening wordt afgelegd. PARDESSUS begaat in zijn redeneering § 374 m. i dezelfde fout.

Onze wet en de wetten van andere landen spreken alle wel van acceptatie tot een geringer bedrag dan de in den wissel vervatte som doch nergens zeggen zij ons wat het gevolg zijn zal wanneer er voor een grootere som wordt geaccepteerd.

De gevoelens van verschillende rechtsgeleerden hieromtrent zijn zeer onderscheiden. THÖL [1] meent dat de acceptant tot het meerdere zal gehouden zijn, daar volgens hem daardoor een eigen wissel of acceptatie ontstaat. De houder vraagt wel door acceptatie verzekering, maar slaat, nu deze meer wordt, haar niet af. Integendeel door stilzwijgend den wissel met de acceptatie aan te nemen neemt hij het meerdere aan.

Mr. LAND [2] is dezelfde meening toegedaan, al gebruikt hij een eenigszins andere redeneering. Volgens hem zal de belofte aan den laatsten houder gedaan verbinden volgens haren inhoud, al beantwoordt zij niet aan hetgeen de tegenwoordige houder heeft gevraagd; om dezelfde reden als acceptatie voor een minder bedrag

---

[1] Cf. Handelsr. II § 218.

[2] Cf. blz. 146.

geldt wil hij ook die voor een grooter bedrag doen gelden.

KUNTZE [1] echter is van een ander gevoelen, en naar ik geloof terecht. Er bestaat mijns inziens een te nauw verband tusschen de acceptatie van den wissel en de daarin vervatte betalingsopdracht, dan dat men tot zulk een besluit zou mogen komen.

In de wisselsom en dus ook in de acceptatie ligt wel een geringere som opgesloten doch zeker niet een grootere.

---

[1] Wechselrecht III blz. 90.

§ 6.

CONSTATEEREN DER WEIGERING VAN ACCEPTATIE.

Art. 175 [1] Wetboek van Koophandel leert ons wat den houder te doen staat, wanneer de acceptatie van den wissel door den betrokkene wordt geweigerd. Hij is dan verplicht een protest te laten opmaken. De redactie van dit artikel is onveranderd uit de ontwerpen van 1822 en 1825 overgenomen. In de Code de Commerce ontbrak een dergelijke bepaling; daar wordt in art. 119 alleen gezegd. "Le refus d'acceptation est constaté, par un acte que l'on nomme protêt faute d'acceptation."

Protesteeren is een zeer oud gebruik; men treft het reeds aan in de 14e en 15e eeuw nog voor-

[1] Cf. Art. 175.

De houder van eenen wisselbrief, de acceptatie van denzelven van den betrokkene hebbende afgevraagd, en die niet bekomende, is verplicht een protest te laten opmaken.

dat het endossement in zwang was geraakt. Bij de grootere uitbreiding van het wisselverkeer in de 16e eeuw nam zijne beteekenis allengs toe en werden er in de meeste verordeningen bepalingen over gemaakt.

Het woord protest zelf had toen een veel juister zin dan thans, daar trekker en betrokkene nog één persoon waren, en men dus bij den trekker zelf zijne ontevredenheid uitsprak over het niet-nakomen zijner gedane belofte.

Groote strijd bestaat er over de beteekenis der woorden "is verplicht" in art. 175 opgenomen. Holtius [1] meent dat men ze onvoorwaardelijk moet opvatten en ze dus niet mag beperken tot het geval dat de houder regres wil nemen wegens non-acceptatie. De woorden zijn duidelijk en ook het opschrift der 7e afdeeling spreekt van de "verplichtingen" des houders. Bovendien brengt, volgens hem het belang van trekker en endossanten beiden mede, dat zij intijds bekend zijn met de oneer den wisselbrief wedervaren. Was er nu voor den houder geene verplichting protest op te maken, zoo zou hij nalaten kennis te geven van die oneer. Holtius beschouwt de bepaling dus als een bevel en niet alleen als eene voorwaarde

[1] cf. Ibidem blz. 398.

van het regres. Hij leidt het recht daartoe af uit de vergelijking van ons artikel met art. 118 [1] en 119 C. de Commerce, die onze wetgever voor oogen had bij het vaststellen van ons art. 175. PARDESSUS echter komt voor het Fransche recht tot een ander resultaat; namelijk deze: de houder van een wisselbrief, zoo redeneert hij, is noch door de overeenkomst zelve, noch door de wet, noch door zijne betrekkingen tot den eigenaar van den wisselbrief gehouden de acceptatie te vragen, en behoeft dus ook niet te protesteeren, dan voor zooverre hij het in zijn belang acht. Alleen in die gevallen, waarin hij verplicht is acceptatie te vragen, moet hij de weigering daarvan constateeren.

Ook M^R. GODDARD in zijne dissertatie over "wisselprotest" is HOLTIUS' meening toegedaan en bestrijdt de tegenstanders dier leer als ASSER, KIST en DIEPHUIS. Hij zoekt in de eerste plaats gronden voor zijn gevoelen in de geschiedenis van dit artikel. Evenals HOLTIUS vergelijkt hij art. 119 C. de Commerce met art. 175 W. v. K. en vindt een krachtig bewijs dat beide niet hetzelfde bedoelen in het verschil van redactie. Volgens hem is de Nederl. wetgever aan onze

---

[1] cf. Art. 118. Le tireur et les endosseurs d'une lettre de change sont garans solidaires de l'acceptation et du paiement à l'échéance.

bepaling gekomen in navolging van art. 177 [1] van het ontwerp 1809 waar ook van een verplichting van den houder wordt gesproken om te laten protesteeren. Ik geloof echter dat de wetgever van 1834 in het bijzonder de ontwerpen van 1822 en 1825 heeft gevolgd die weêr direct uit de C. de C. zijn ontstaan. Slechts weinige bepalingen onzer tegenwoordige wetgeving zijn ontleend aan het ontwerp van 1809. Maar zij dit, hoe het zij, welk groot verschil M^R. GODDARD tusschen art. 175 van dat ontwerp en ons artikel ziet, is mij niet recht duidelijk. Zijne gevolgtrekking uit de vergelijking met art. 119 C. de C. schijnt mij ook eenigszins gewaagd, daar dat artikel niet anders behelst dan een omschrijving van het doel van het protest.

Waar hij zich verder op Oud Hollandsche schrijvers beroept, als zouden die ook reeds den houder een verplichting tot protesteeren hebben opgelegd, welke verplichting hij zoekt in de, door die schrijvers gebruikte woorden "is verobligeert",[2]

---

[1] Art. 177 ontwerp 1809. "De houder van eenen wisselbrief is verplicht de acceptatie aan den betrokkene af te vragen, en dezelve geweigerd wordende daarvan een protest te laten opmaken.

[2] cf. PHOONSEN Cap. XI § 1.

Wanneer den Betrockene een Wissel-brief ten sijnen laste vertoond werdt, en hij deselve resolut weijgert t'accepteeren, soo is den Vertoonder of Houder des briefs verobligeert terstond van non-acceptatie te doen protesteren.

"is gehouden" geloof ik niet te veel gewicht daaraan te mogen hechten, daar toch bij geen dier schrijvers een poenale sanctie aan dat gebod is verbonden. Bovendien wordt de zaak ook door andere oude schrijvers geheel anders voorgesteld. Zoo vinden wij b. v. een advies [1] van den Amsterdamschen rechtsgeleerde ADRIAAN VAN DEN ENDE (1171) "dat vooreerst niet zal gevonden worden eenig Statut of Wet, waarbij binnen deze stad een zekeren tijd geproefigeerd zoude wezen, om van non-acceptatie praecise te moeten protesteeren, zooals wel gevonden word ten respecte van het protesteeren van non-betaelinge na den vervaldage; ten anderen dat het vorderen of niet vorderen van acceptatie binnen deze stad is arbitiair, en dat geen houder van een wisselbrief geobligeerd is acceptatie te vorderen, dan voor zoveel hij goed vindt, en zulks dan vermeendt van zijn interest te zijn, of tot zijne gerustheid te dienen."

Een ander bewijs vindt HOLTIUS voor zijn leer in art. 184 en M^r. GODDARD schaart zich ook hier weder aan diens zijde. Daar art. 184 W. v. K. den houder de verplichting oplegt om van de non-acceptatie kennis te geven aan diengene van wien bij den wissel heeft bekomen, is hij, zeggen zij,

---

[1] cf. BARELS II Adv. 34 blz. 127.

indirect tot protest opmaken verplicht. Mr. Holtius acht dit argument te krachtiger omdat art. 184 die kennisgeving binnen zekeren tijd voorschrijft op straffe van vergoeding van kosten, schaden en interessen en niet op straffe van verlies van regresrecht. Ik zou echter met Asser c. s. meenen, dat die kennisgeving eerst noodig is als er protest is gedaan. Tot weêrlegging dezer tegenwerping zegt Mr. Goddard dat daarmeê de kwestie niet is uitgemaakt, want het is juist de vraag of er niet altijd protest moet worden opgemaakt, juist om die kennisgeving te kunnen doen. Op zulk eene wijze echter doorredeneerende, zou ik meenen, dat men even goed uit dit artikel zou kunnen opmaken, dat alhoewel onze wet niet uitdrukkelijk verklaart, dat het vragen van acceptatie verplichtend is, zij dit toch aanneemt.

Men zou namelijk, met hetzelfde recht kunnen zeggen: de houder is verplicht protest op te maken wegens non-acceptatie omdat de notificatie van het protest gebiedend wordt gevorderd. Doch hoe is het mogelijk een protest van non-acceptatie op te maken wanneer niet wordt bevolen dat de acceptatie zal worden gevraagd? Een dergelijke uitbreiding van Holtius' redeneering schijnt mij niet onlogisch toe noch ongeoorloofd. Toch geloof ik dat iedereen voor een diergelijke gevolgtrekking zou terugdeinzen.

Er bestaat mijns inziens nog een bezwaar tegen de stelling, dat de verplichting tot notificatie van het protest weinig zou beteekenen als het den houder vrijstond al of niet te protesteeren. Zelfs wanneer men toegeeft dat zij juist is, zal men toch dikwijls het beoogde doel niet bereiken wanneer HOLTIUS' meening gevolgd wordt. Wanneer bijvoorbeeld de non-acceptatie plaats had slechts enkele dagen vóór den vervaldag, dan zouden trekker en endossanten misschien toch nog niet in de gelegenheid zijn zekerheid te stellen dat de betaling nog tijdig zal geschieden.

Het doel door de notificatie beoogd, zal dus niet worden getroffen. Practisch zou het bovendien een eenigzins ijdele bepaling zijn, zoo lang er geen termijn voor het aanbieden ter acceptatie is gesteld, want de houder kan den wissel even goed nogmaals ter acceptatie aanbieden, als wel de vertooning uitstellen.

In plaats dus van art. 175, zooals HOLTIUS doet, als een bevel op te vatten, zou ik mij gaarne bij LAND en KIST, aansluiten die het protest van non-acceptatie zoowel als dat van non-betaling beschouwden als de voorwaarde van het recht tegen de garanten.[1] Het protest is alleen noodig

[1] Zoo ook LIJON CAEN in zijn Précis de Droit Commercial § 1154 blz. 636.

voor het regres en dient alleen, om tegen de garanten wisselrecht te kunnen inroepen. Terecht zegt mijns inziens Mr. Land [1] dat men het eerder solemnitatis causa dan eenvoudig probationis causa voorgeschreven zou kunnen noemen. Ook art. 155 W. v. K. dat een volkomen analoog geval stelt aan dat van non-acceptatie, namelijk het protesteeren bij faillissement van den betrokkene, spreekt slechts van een bevoegdheid daartoe.

Opmerkelijk is het ook dat onze wetgever als eenige poenale sanctie aan het verzuimen van het opmaken van protest stelt verlies aan regresrecht.

Uit al het bovenstaande meen ik te mogen afleiden, dat onze wetgever minder heeft bedoeld in art. 175 W. v. K. een bevel te geven, dan wel een voorwaardelijk voorschrift, namelijk indien de houder regres wil nemen. Waar de wet echter de aanbieding ter acceptatie gebiedend voorschrijft onder strafbedreiging, zooals b. v. in art. 116 W. v. K. bij wissels op eenigen tijd na zicht getrokken, moet men van de non-acceptatie door protest doen blijken. Niet alleen echter wanneer de acceptatie geheel geweigerd wordt, maar ook wanneer zulks maar ten deele of voorwaardelijk geschiedt, moet dan protest worden opgemaakt, indien namelijk de houder recht op regres wegens

[1] cf. Ibidem blz. 215.

non-acceptatie wil blijven behouden. Wat zal de houder dan nu moeten doen wanneer hij den wissel van non-acceptatie heeft laten protesteeren? Art. 184 W. v. K. geeft hierop het antwoord. Hij is op straffe van vergoeding van kosten, schaden en interessen verplicht, uiterlijk binnen 5 dagen na het gedaan protest, hetzelve te doen beteekenen, aan dengene van wien hij den wisselbrief heeft bekomen, indien beiden in dezelfde gemeente woonachtig zijn. Is dit laatste niet het geval, dan moet de houder een afschrift van het protest, voor waar geteekend, toezenden aan hem, van wien hij den wisselbrief heeft bekomen, en zulks uiterlijk op den 1sten gewonen postdag na bovengemelde 5 dagen. Met andere woorden de houder is verplicht het protest van non-acceptatie te doen notifiëeren. In bijna alle wetgevingen vinden wij een dergelijke verplichting den houder opgelegd, doch met afwijkende gevolgen. Het hoofddenkbeeld dat tot dit voorschrift heeft geleid, is, dat het voor de wissel-debiteuren, die bij non-acceptatie des wissels zekerheid moeten stellen of bij non-betaling tot betaling verplicht zijn, van het hoogste belang is kennis te dragen van het lot des wissels. Zij zijn in die beide gevallen blootgesteld dat er regres op hen zal worden genomen en zullen daartoe bijzondere beschikkingen hebben te maken.

Mr. GODDARD geeft ons in zijn "wisselprotest" een zeer uitvoerige en juiste geschiedenis van het ontstaan der notificatie en der verschillende stelsels die zich over dat rechtspunt hebben gevormd.

De Code de Commerce in art. 165 en art. 168 bepaalt dat, wanneer de houder tegen zijnen voorman het regresrecht wil uitoefenen, hij hem het protest moet notifiëeren, en zoo er geen rembours volgt, hen, binnen 14 dagen in rechten betrekken op straffe van verlies van zijn regresrecht. [1] Ook nog andere wetgevingen hebben een dergelijke bepaling. De grondslag is bij alle dezelfde en bekend onder den naam van het Fransche of verjaringssysteem. Hiernaast treffen wij dan nog het Duitsche of handelssysteem aan en het zoogenaamde "gemengde" stelsel.

Het Duitsche of handelssysteem ontleent zijn naam daaraan, dat het vooral in de oude Duitsche wisselrechten was aangenomen en zijn ontstaan aan de consuetudo mercatorum te danken had. De grondslag van dit stelsel is het denkbeeld, dat de houder, als mandatarius van den trekker en de endossanten, tegenover de laatsten volgens de overeenkomst tot nauwgezetheid verplicht is, en hij niet alleen zijn eigen belang moet behartigen, maar

---

[1] cf. GODDARD blz. 146.

ook tevens dat zijner voormannen. Om deze reden legde men den houder de verplichting op bij storing in den loop des wissels, daarvan onmiddelijk kennis te geven aan zijnen voorman, en werd aan de nietnakoming van dezen plicht verlies van regresrecht vastgeknoopt.[1]

Het Fransche of verjaringsstelsel zoekt de belangen der garanten te beschermen en het geregelde afloopen van den wissel te bevorderen, door het vaststellen van kortere verjaringstermijnen voor het regresrecht. Het hecht geen wisselrechtelijke waarde aan de notificatie, en beschouwt haar niet als een solemniteit waarvan regres is afhankelijk gesteld.[2] Deze opvatting van de Code de Commerce is betrekkelijk van reeds ouden datum; wij vinden dezelfde bepaling reeds in de Ordonnance du Commerce van 1673.[3]

Tusschen deze beide stelsels in ligt het "Gemengde", dat ons Wetboek van Koophandel huldigt en ook door het Badensche en Wurtembergsche Landrecht werd gevolgd. De notificatie die door het Fransche stelsel geheel op den achtergrond komt, treedt hier meer naar voren, en hoewel zij

---

[1] cf. Leipziger W. O. 1682 § 13 A. Pr. Landrecht Thl. II Tit. 8 § 1054.

[2] cf. Art. 164 en 167 Code de Commerce.

[3] cf. Biener 241.

niet evenals in het Duitsche stelsel als een wisselsolemniteit wordt beschouwd, waarvan regresrecht afhangt, is toch een ander nadeel op het verzuim daarvan gesteld, namelijk vergoeding van kosten, schaden en interessen.

Notificatie en recht op rembours zijn dus hier niet zoo nauw verbonden als in het Fransche stelsel en van het Duitsche verschilt het in de straf op het verzuim bedreigd.

Oudtijds werden hier te lande notificatie zoowel als protest als wisselsolemniteiten aangezien. Zoo vinden wij bv. in de keur van Amsterdam van 17 Maart 1663 de bepaling: "Verklaren dat bij nalatigheyt van te protesteren en advertentie te doen, als voren, de Gever van de gelden, ofte die geene aan dewelke de betalinge is geordineerd, geen regres en heeft tegen den Trecker, vooral, bij soo verre den Trecker, bij het nalaten van het protest en non-advertentie, interesse en schade komt te lijden."

De voor- en nadeelen dezer verschillende stelsels worden door M^{R}. GODDARD ontwikkeld, waarbij hij tot het resultaat komt dat het gemengde systeem, door onze wet gevolgd, het beste is, hoewel hij het eenigszins anders zoude willen geregeld hebben. Ook mijns inziens is het beginsel in art. 184 W. v. K. uitgedrukt het meest juiste. Immers

iedereen weet hoe moeilijk de notificatie te verrichten en te bewijzen is, en alhoewel nu trekker en endossanten met recht gaarne zekerheid zullen hebben omtrent het lot van den wissel, zou het toch eene onrechtvaardigheid zijn, om van die notificatie een wisselsolemniteit te maken, waarvan het regresrecht wordt afhankelijk gesteld. Daar bovendien onze wet regres bij overspringing als mogelijk en geoorloofd onderstelt zou de notificatie in geen geval als wisselsolemniteit kunnen worden beschouwd.

Ons systeem is echter niet van bezwaren ontbloot. Art. 184 toch bepaalt alleen dat de houder verplicht is kennis te geven aan zijnen voorman, deze weêr aan den zijnen en zoo verder. Echter is de houder bevoegd regres te nemen op wien hij wil en zou zich dus het geval kunnen voordoen, dat men eenen verwijderden endossant aansprak, nog vóór dat deze kennis had gekregen van het opmaken van protest. De meening van M^R^. Kist als zou dit bezwaar niet zoo groot zijn, daar de houder, ter wille van zijn eigen belang wel eerst dengene op wien hij regres nemen wil, er van kennis zal geven, voor hij hem aanspreekt, schijnt mij nog al gewaagd toe. Immers zeker zullen er vele personen, zoo niet de meeste gevonden worden, die meenen den debiteur genoegzaam te hebben ingelicht, wanneer

het protest slechts is genotificieerd. Dat men bij de vaststelling van ons artikel ook reeds dit bezwaar heeft ingezien, leert ons de opmerking van de 2e afdeeling in 1825 gedaan.[1] „Cet article a fait naître une discussion, d'abord pour savoir (en admettant l'utilité de l'obligation de donner avis au cédant) s'il ne conviendrait pas de l'étendre au tireur de la lettre de change protestée, qui paraît le plus intéressé dans tout ce qui regarde le défaut de paiement." Het schijnt mij toe dat bij de dure en omslachtige vormen die onze wet voorschrijft, zulk een bepaling niet ongepast zoude zijn geweest. De Fransche wetgeving is te dezen opzichte iets beter. Men had, mijns inziens, de notificatie op straffe van kosten, schaden en interessen kunnen voorschrijven, mits men haar tevens op straffe van verlies van regresrecht verplicht had gesteld jegens hem, op wien de houder zijn regres wil uitoefenen.

De strekking der notificatie is dus te waarschuwen dat men wisselregres zal kunnen nemen waardoor de regresplichtigen dit dan kunnen voorkomen door in der minne te voldoen. Men zou haar dus met Thöl[2] het beste kunnen omschrij-

---

[1] cf. Voorduin VIII, blz. 686.

[2] cf. Thöl § 241.

ven als "de verplichting om zich als wisselschuldenaar aan te melden."

Niet onbelangrijk schijnt het toe, na te gaan hoe andere wetgevingen deze verplichting regelen en daarna in het bizonder te onderzoeken wat de A. D. W. O. en de Engelsche wet hieromtrent bepalen.

De Scandinavische wet stemt in § 45 en § 47 grootendeels met de Duitsche wet overeen. Alleen wordt hier van eenen termijn van twee dagen gesproken, dáár van twee werkdagen. Bovendien is er in de Scandinavische wet voorzien in het geval dat er geen post is op de plaats, van waar de notificatie moet worden verzonden, en wordt ook den trekker van eenen gedomicilieerden wissel eene verplichting van notificatie jegens den acceptant opgelegd. Opmerking verdient het dat deze § § alleen spreken van eene verplichting voor den houder van eenen van non-betaling geprotesteerden wisselbrief. [1]

De Zwitsersche wet zwijgt geheel over het notifiëeren van het protest, en evenzoo het Russische ontwerp.

De Belgische wet heeft in art. 56 notificatie als voorwaarde voor de rembours-actie aangenomen en dus het Fransche stelsel gehuldigd.

---

[1] Zie verder over de overige verschilpunten met de Nederlandsche wet Mr. Asser's uitgave der Scandinavische wet.

De A. D. W. O. stelt in § 45 eveneens als onze wet den houder of de endossanten verantwoordelijk voor de schade die ontstaan mocht indien deze hunne verplichting om bij protest van non-betaling, dit te notifiëeren niet nakomen. Ook deze wet spreekt alleen van een protest van non-betaling, terwijl er over dat van non-acceptatie wordt gezwegen. Men zal echter dezelfde bepalingen ook hiertoe kunnen uitstrekken. Toch stelt zij in diezelfde § een voorschrift dat aan onze wet ontbreekt doch niet geheel van belang is ontbloot. De houder of endossant namelijk die verzuimt te notifiëeren is niet alleen gehouden tot vergoeding van schade uit dat verzuim ontstaande, doch verliest tevens zijne aanspraak op kosten en interessen. De reden hiervan is dat men wordt geacht zijn recht te verbeuren, als men den schuldenaar niet in de gelegenheid stelt zich daarvan te ontslaan. Volgens de Duitsche wet beloopt de houder dus altijd straf en dit zal van zelf het gevolg hebben, dat hij daar de notificatie minder achterwege zal laten, dan bij ons, waar hij slechts voor een onzekere schade wordt verantwoordelijk gesteld. [1]

Ook de termijn, binnen welken de notificatie moet geschieden, is in de Duitsche wet korter

---

[1] cf. Mr. Kist blz. 229.

gesteld; in plaats van vijf dagen, zooals bij ons is bepaald, stelt zij er slechts twee. Ik zou meenen dat de laatste regeling beter is, omdat, daar beide wetgevingen een springregres kennen, en toch bij notificatie eischen dat die van man tot man geschiede, het zich bij een termijn van vijf dagen, lichter zal kunnen voordoen, dat de eisch tot rembours tegen een der eerste endossanten of tegen den trekker wordt ingesteld vóórdat zij de notificatie hebben ontvangen dan zulks het is bij een termijn van twee dagen. In vroegeren tijd vinden wij daarvoor een zeer korten termijn bepaald. Zoo leert PHOONSEN Cap. XIX § 7. "Den houder van een wissel-brief, van non-betalinge geprotesteert, is verobligeert sonder dilay of tijdverzuim, bij den Trecker of Intrecker, de weder-voldoeninge van den Herwissel te vorderen, en hij behoort selfs, ten gevalle en op 't versoek van den Acceptant, de versendinge van het Protest geen Post-dag en van de wissel-brief niet langer als een Post-dag op te houden."

Ook omtrent het bewijs dat er kennis gegeven is, behelzen beide wetgevingen verschillende bepalingen. Wonen houder en voorman in dezelfde gemeente dan is er geen moeilijkheid daar het exploit van beteekening ten volle bewijst. Wonen zij echter niet in dezelfde gemeente en moet den

vorigen endossant een afschrift van het protest worden toegezonden, dan zal het moeilijker vallen bewijs te leveren dat zulks geschied is. De 6e afdeeling zag in 1835 deze moeilijkheid reeds in en zeide: "Mais ce qui a le plus arrêté la section, c'est de savoir, quels sont les moyens de preuve que l'on suppose au porteur, obligé de donner l'avis qu'il a exactement rempli son obligation, à l'effet de se mettre à couvert des dommages et intérêts, qui sont comminés si l'avis n'est pas donné en temps utile. Quand il s'agit de protêt, la preuve qu'il a été fait aux termes de la loi, résulte de l'acte même de l'officier qui en a été chargé; — mais le donneur d'avis comment le prouvera-t-il, si la réception de l'avis est niée? La section demande explication sur ce point avant que de pouvoir se prononcer sur l'article dont il s'agit." [1] Volgens POTHIER [2] werd vroeger het bewijs geleverd van het terugzenden van den wissel, door de boeken van hem, die hem had teruggezonden. Onze wet bevat geene bepaling wat dan als bewijs zal gelden en ik geloof dus met KIST, dat tusschen kooplieden, indien zij den brief van verzending doen aanteekenen, het bewijs van aanteekening,

---

[1] Cf. VOORDUIN VIII blz. 686.

[2] Cf. Contrat de Change blz. 228.

benevens hun kopijboek zoo al niet voldoend bewijs zal opleveren, dan toch begin van schriftelijk bewijs. Tusschen niet-kooplieden zal dit echter niet het geval zijn en zal men dus bewijsmiddelen aliunde moeten aanvoeren.

De Duitsche wet bepaalt in § 46: "Tot bewijs van de tijdige schriftelijke kennisgeving is voldoende de verklaring van het postkantoor, dat op den bedoelden dag een brief van den adressant aan den geadresseerde is verzonden, tenzij het bewijs geleverd wierd, dat de overgebrachte brief van anderen inhoud was.

Ook de dag der ontvangst van de schriftelijke kennisgeving kan door eene verklaring van het postkantoor worden bewezen.

De § 47 [1] en § 48 [2] A. D. W. O. behelzen nog andere bepalingen, die in onze wet te vergeefs zullen worden gezocht. Toch is vooral de laatste bepaling zeer doelmatig en verdient zij navolging. [3]

---

[1] § 47. Indien een endossant den wissel overgedragen heeft, zonder zijne woonplaats op te geven, dan moet de schriftelijke kennisgeving aan zijnen voorganger geschieden.

[2] § 48. Ieder schuldenaar uit den wissel is gerechtigd, tegen betaling van het bedrag des wissels met renten en kosten, van den houder de uitlevering van den gekwiteerden wisselbrief en van het protest van non-betaling te vorderen.

[3] cf. VISSERING blz. 112.

Het Engelsche recht heeft een geheel bijzonder stelsel omtrent de notificatie, waarmede het Amerikaansche en Schotsche recht eenigszins overeenkomen. Volgens het Engelsche recht is het geen onbepaald vereischte dat de houder bij non-acceptatie of non-betaling een protest daarvan doet opmaken, doch notificatie wordt als stellige voorwaarde van het regres beschouwd. Wanneer een wissel, aldaar ter acceptatie wordt aangeboden, hetzij zulks bepaald noodig zij of niet, en de acceptatie geweigerd wordt, dan moet men den voorman, op wien men regres wil nemen, daarvan onmiddelijk kennis geven. Indien de houder zulks verzuimt, zijn de voormannen van hunne verplichting ontslagen, en de houder verliest zijn regres. Dit leeren ons artt. 42 en 48 van de Bills of Exchange Act. 1882. Art. 42 luidt: "When a bill is duly presented for acceptance and is not-accepted within the customary time, the person presenting it must treat it as dishonoured by non-acceptance. If he do not, the holder shall lose his right of recourse against the drawer and indorsers" Art. 48. Subject to the provisions of this Act, when a bill has been dishonoured by non-acceptance or by non-payment, notice of dishonour must be given to the drawer and each indorser, and any drawer or indorser to whom such notice is not given is discharged; Provided that.

1°. Where a bill is dishonoured by non-acceptance, and notice of dishonour is not given, the rights of a holder in due course subsequent to the omission, shall not be prejudiced by the omission.

2°. Where a bill is dishonoured by non-acceptance and due notice of dishonour is given, it shall not be necessary to give notice of a subsequent dishonour by non-payment unless the bill shall in meantime have been accepted."

De notificatie wegens non-acceptatie is daar dus van zulk een groot belang, dat wanneer ten vervaldage de wissel ter betaling wordt aangeboden en niet betaald, het opmaken van protest van non-betaling volgens Engelsch recht niet meer noodig is, daar het recht van den houder dan reeds genoeg gewaarborgd is door de notificatie der niet-acceptatie. Het spreekt van zelf echter dat wanneer er geen acceptatie is gevraagd en wanneer de acceptant ten vervaldage niet betaalt, er notificatie wegens non-betaling moet geschieden.

Deze zeer strenge bepalingen vinden haar grond in het denkbeeld, dat den voormannen door het nalaten dier mededeeling de gelegenheid wordt ontnomen, zekerheidsmaatregelen, als opvordering van het fonds dat den betrokkene reeds is verzonden, te nemen; de presumtie doet zich dan gelden dat zij zijn benadeeld.

Ook wat de termijnen betreft waarin notificatie moet geschieden, bevat de Engelsche wet bizondere bepalingen. Art. 49, al. 12, luidt: "The notice may be given as soon as the bill is dishonoured and must be given within a reasonable time thereafter.

„In the absence of special circumstances notice is not deemed to have been given, within a reasonable time, unless.

a. „Where the person giving and the person to receive notice reside in the same place, the notice is given or sent off in time to reach the latter on the day after the dishonour of the bill.

b. „Where the person giving and the person to receive notice reside in different places, the notice is sent off on the day after the dishonour of the bill, if there be a post at a convenient hour on that day, and if there be no such post on that day then by the next post thereafter." Terwijl al. 14 van ditzelfde artikel zegt: "Where a party to a bill receives due notice of dishonour, he has after the receipt of such notice the same period of time for giving notice to antecedent parties that the holder has after the dishonour."

De "reasonable time" wordt dus gerekend in acht genomen te zijn wanneer notificatie geschiedt op den eerstvolgenden dag na de weigering der

acceptatie, na den vervaldag of na de anderer-zijds reeds ontvangen notificatie.

Een opmerkelijke bepaling bevat al. 15 ibidem: "Where a notice of dishonour is duly addressed and posted, the sender is deemed to have given due notice of dishonour notwithstanding any miscarriage by the post office." Dit steunt op de gewoonte dat de notificatie per post wordt verzonden, ook tusschen hen die in elkanders nabijheid wonen. Raakt dan zulk een brief verloren, zoo wordt toch degeen die tot de notificatie verplicht was, gerekend, te hebben voldaan.

§ 6.

RECHTSGEVOLGEN VAN HET PROTEST VAN NON-ACCEPTATIE.

Wordt de acceptatie van een wissel geweigerd, of wel niet overeenkomstig de in den wissel vervatte betalingsopdracht gedaan, dan bestaat er wel geen zekerheid, maar toch een sterk vermoeden, dat hij ten vervaldage niet zal worden betaald. Dit zal natuurlijk een nadeeligen invloed op den loop des wissels hebben, daar deze juist door de daarin vervatte betalingsbelofte, waarde heeft, en in den handel als geldwaardig papier wordt beschouwd. De oudere wisselrechten, die hunne bepalingen aan de mercatorum consuetudo ontleenden, beschouwden, zooals wij reeds zagen, de acceptatie als de bron van alle wisselrechterlijke aansprakelijkheid. Acceptatie en betaling vielen gewoonlijk samen in de beteekenis die men daaraan hechtte, ja zelfs breidde men dit zoover uit, dat men een weigering van acceptatie gelijkstelde met

een weigering van betaling, zoodat een protest van non-acceptatie voldoende werd geacht voor het regres wegens non-betaling. Zoo vinden wij bijv. geschreven: "Scribens se obligat ad restituendam pecuniam casu, quo illae literae non acceptarentur vel acceptae non complerentur."

Bij de grootere uitbreiding van het wisselverkeer door het veelvuldig houden van missen en door de invoering van het endossement, wijzigde zich deze opvatting echter weldra. Zoo vinden wij in vele misverordeningen acceptatie en betaling reeds gescheidən en werden er afzonderlijke dagen vastgesteld waarop elk van beiden geschiedden. Toen het endossement meer en meer in zwang geraakte, begon men groot gewicht aan de afzonderlijke acceptatie te hechten. Men begreep, dat de soliditeit van den wissel daardoor vermeerderd werd, en dat deze wedərom van zelf de meerdere verhandelbaarheid met zich mede bracht. Men beschouwde de acceptatie als een geheel bijzondere wisselhandeling en als gevolg daarvan de zekerheidsstelling van de betaling der wisselsom van de zijde der wisselgaranten.[1] Zoo vinden wij in art. 2 van de Rechten en Costumen van Antwerpen van Wisselen (1578) "Item, soo wanneer een

---

[1] cf. HARTMANN blz. 335.

Wissel-brief op tijt te betalen is, ende gepresenteert zijnde, niet en wort geaccepteert, ofte dat na de acceptatie den dag gevallen zijnde, merckelijk vertreck van betalinge rijst, en die de Wisselbrief gesonden heeft, daar af wort geadverteert, eer de Wissel-brief met protest weder komt, mach na de constuyme van de Beursse den persoon die de Wissel-brief heeft geteckent, doen borge stellen ter plaatse daar den Wissel gecontracteert is, van te betaalen de somme daar in begreepen, met den prijs van den wissel en herwissel, soo verre den Wissel-brief sonder betaalinge geprotesteert, wederom gesonden wordt."

Dit denkbeeld is in de verschillende wetgevingen van den tegenwoordigen tijd behouden gebleven, al is het dan ook op verschillende wijze toegepast.

Sommige wetgevingen knoopen als rechtsgevolg aan de niet-acceptatie vast, dat de trekker en endossanten respectievelijk verplicht zijn borg te stellen, dat de wisselbrief ten vervaldage zal worden voldaan, of denzelven dadelijk met de protestkosten en herwissel in te trekken. Dus een recht op zekerheidsstelling met bevoegdheid van den debiteur om rembours te geven.

Andere geven het recht om òf zekerheidsstelling òf rembours te vorderen aan den houder.

Het eerste stelsel wordt door de Nederlandsche

wet gevolgd, en zal ik het daarom het Nederlandsche stelsel noemen, terwijl ik het tweede als het eerst ingevoerd in Zweden en Noorwegen, met den naam van het Scandinavische stelsel betitel.

Ik stel mij voor beide stelsels eenigszins nader te ontwikkelen om daarna na te gaan of er niet nog een ander stelsel zou kunnen worden gevonden, dat wellicht boven de beide andere aanbeveling zou verdienen.

Het Nederlandsche stelsel wordt geformuleerd in art. 177 Wetboek van Koophandel, luidende: "Op vertooning van het protest van non-acceptatie, zijn de endossanten en de trekker respectievelijk verplicht borg te stellen, dat de wisselbrief ten vervaldage zal worden voldaan, of denzelven dadelijk, met de protestkosten en herwissel, in te trekken.

De borg, hetzij van den trekker, hetzij van den endossant, is alleen hoofdelijk met dengenen verbonden ten wiens behoeve hij zich als borg heeft gesteld."

In de vroegere ontwerpen vinden wij reeds een diergelijke bepaling, alleen met dit onderscheid, dat het ontwerp 1822 sprak van "voldoende verzekering" [1] welke woorden in het ontwerp 1825 door "borg"zijn vervangen, echter geheel zonder opgaaf van redenen. [2] Behalve wat de redactie

[1] cf. Voorduin VIII blz. 438.

[2] cf. Ibidem VIII blz. 468.

betreft heeft de bepaling geene beraadslaging uitgelokt. Het ontwerp 1825 art. 79 sprak van endossanten en *trekkers*, (die respectievelijk verplicht zijn,) welk laatste woord veranderd is in trekker, terwijl van het 3e lid een afzonderlijk artikel is gemaakt thans art. 178. Het woord "hoofdelijk" in de 2e alinea van art. 177 had een der afdeelingen in 1825 gaarne vervangen gezien door "solidair." Maar bij dit weinige bleef het. Ook in de Code de Commerce, art. 120 vinden wij hetzelfde beginsel; ons art. 177 is dan ook zoo goed als letterlijk daaruit overgenomen.

Wanneer wij ons artikel aandachtig beschouwen, dan zien wij dat de vertooning van het protest, waaruit de weigering van acceptatie blijkt, voldoende is voor den houder, om het recht dat hem hier wordt geschonken te handhaven. Hij kan dáárdoor in plaats van de meerdere zekerheid, die hem door acceptatie wordt verschaft, en nu door de non-acceptatie zou worden ontnomen, buitengewone zekerheid vorderen.

Ons artikel echter is niet volkomen helder en duidelijk. Er doen zich vele vragen voor, waarop men te vergeefs het antwoord zoekt, en wier oplossing ook naar algemeene Nederlandsche rechtsbeginselen moeilijk is.

Een eerste vraag, is al dadelijk deze, "van wien

heeft de houder recht om zekerheid te vragen? Art. 177 W. v. K. spreekt in het algemeen van endossanten en trekker, doch noemt geheel tegen de gewoonte in, de endossanten het eerst. Is dit toeval of is hiervoor eenige reden te vinden? HOLTIUS meent dat het laatste het geval was.

Uit art. 175 en art. 184 en 185, bepalende, zooals wij gezien hebben, dat protest van non-acceptatie moet worden opgemaakt en dit aan den onmiddellijken voorman moet worden genotifieerd, gelooft hij met recht te kunnen opmaken dat endossanten in art. 177 met reden het eerste zijn genoemd. De beteekening of opzending toch van het protest is meer dan een bloote kennisgeving en kan volgens hem moeilijk iets anders zijn dan de vertooning waar art. 177 van gewaagt. Die opzending of vertooning moet dan ook den loop hebben dien art. 184 daarvoor vaststelt; men zal dus zijn onmiddellijken voorman moeten aanspreken, deze weêr den zijnen en zoo verder tot den trekker toe. Ook het woord "respectievelijk" zou voor deze opvatting pleiten, te meer omdat het uit den Franschen tekst vertaald is, die "respectivement" bevatte, welk woord op verlangen van het Fransche tribunaat werd opgenomen, met de bepaalde beteekenis van "ieder op zijne beurt, ten behoeve van

zijnen opvolger". [1] Ook wanneer men nagaat wat de wet regelt ten aanzien van het protest van non-betaling in art. 186 [2] schijnt het HOLTIUS toe dat deze de ware opvatting is.

Daar toch wordt gezegd, dat de houder wel kan aanspreken wien hij wil, en derhalve overeenkomstig de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek omtrent de solidariteit der wisseldebiteuren, ook in art. 146, W. v. K. erkend, maar toch met deze uitzondering, dat hij zijn recht tegen den lateren onderteekenaar verliest, zoo hij den vroegeren heeft aangesproken.

Waarom dan nu ook niet deze bepaling bij het protest van non-acceptatie analogice toegepast? zoo vraagt hij.

Ofschoon onze wet niet zeer duidelijk is te dezen opzichte, geloof ik toch niet, dat deze de oplossing der vraag zal moeten zijn, daar hierdoor geheel gebroken zou worden met het systeem, omtrent

---

[1] cf. HOLTIUS blz. 401.

[2] Art. 186 W. v. K. De houder van eenen wisselbrief, die van non-betaling is geprotesteerd, is gerechtigd de vergoeding van denzelven te vorderen van den acceptant, van den trekker en van alle de endossanten, als ieder voor het geheel verbonden zijnde.

Hij heeft de keus hen gezamenlijk of afzonderlijk in rechten aan te spreken.

Indien hij den trekker alleen aanspreekt, zijn alle endossanten bevrijd.

Indien hij eenen der endossanten aanspreekt, zijn de latere endossanten bevrijd.

de solidariteit der wisselgaranten, in onze wet gehuldigd. Wil men derhalve zekerheid vragen, dan kan men aanspreken wien men wil, hoewel men dit meestal zijnen onmiddellijken voorman zal doen, welke dan wederom den zijnen zal aanspreken en zoo voort tot den trekker toe.

Verder wordt in ons artikel van "borg" gesproken, welk woord zooals wij boven reeds zagen in het ontwerp 1822 niet voorkwam, doch in 1825 in de plaats van het woord "zekerheid" werd gesteld. De vraag doet zich nu voor: is hier persoonlijke borgtocht bedoeld of is zakelijke zekerheid ook voldoende? Ik geloof het eerste, en wel voornamelijk op grond van de tweede alinea van art. 177 waar bepaald wordt, "dat de borg hetzij van den trekker, hetzij van den endossant alleen hoofdelijk is verbonden, met dengenen ten wiens behoeve hij zich als borg heeft gesteld." Zulk een bepaling zou moeilijk van toepassing kunnen zijn op een zakelijke zekerheidsstelling. Ook de Code de Commerce huldigde in art. 120 [1] hetzelfde beginsel.

In vroeger tijd nam men zoowel "verseekering"

[1] Art. 120. C. d. C. Sur la notification du protêt faute d'acceptation, les endosseurs et le tireur sont respectivement tenus de donner caution pour assurer le paiement de la lettre de change à son échéance, ou d'en effectuer le remboursement avec les frais de protêt et de rechange. La caution, soit du tireur, soit de l'endosseur, n'est solidaire qu'avec celui qu'elle a cautionné.

als "Cautionaris of Borge" [1] aan. Maar men had toen een bijzondere wijze van zekerheidsstelling. PHOONSEN ten minste leert ons in Cap. XIII § X. "Den Trecker of Intrecker, geeft verseeckering of stelt cautie, wanneer hij aan den Gever ter handen stelt ander wissel-brieven, aan sijne ordre te betalen, en door hem na vereisch gëendosseert, van de selve somme, en op den selven dagh vervallende, getrocken of gëendosseert bij yemand, die ter beurse van yeder voor suffisant en inreprociabel gehouden werd." Het geven van wissels op soliede geachte huizen was toen dus voldoende.

De borg is *hoofdelijk* verbonden zegt art. 177 W. v. K. Dat is, hij is solidair verbonden; hij staat met den avalgever gelijk, en is alleen hoofdelijk verbonden met hem voor wien hij zich borg heeft gesteld. Wordt dus nu betaling gevraagd, dan is het niet noodig dat men den hoofdschuldenaar aanspreekt alvorens recht tot kunnen vorderen tegen den borg. Men kan zich dadelijk tot den borg wenden en deze kan geene andere tegenwerpingen maken, dan alleen die, waardoor ook tevens hij bevrijd is, voor wien hij zich heeft borg gesteld.

Niet altijd echter zal de aangesproken endossant of trekker borg behoeven te stellen; hij zal

[1] Cf. PHOONSEN Cap. XIII § IX.

den wissel ook dadelijk met protest-kosten en herwissel kunnen intrekken. De trekker heeft dus de keus om òf borg te stellen of den wissel in te trekken, wat overeenkomt met de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek over alternatieve verbintenissen, waarbij het aan den keus van den debiteur wordt overgelaten te bepalen op welke wijze hij de schuld wil delgen.[1] Of dit een prijzenswaardig denkbeeld is om van uit te gaan bij het geval dat art. 177 W. v. K. veronderstelt zullen wij later zien.

De A. D. W. O. komt bij de regeling van dit onderwerp vrij wel met onze wet overeen. Er zijn echter daarin een paar afwijkingen van ons recht die m. i. zeer juist zijn. In de eerste plaats zegt zij in § 25[2] niet bepaaldelijk dat endossanten en

---

[1] Cf. art. 1309. B. W. "De keus behoort aan den schuldenaar, indien dezelve niet uitdrukkelijk aan den schuldeischer is toegestaan."

[2] § 25. A. D. W. O. "Wanneer de acceptatie eens wissels geweigerd, of niet dan onder zekere beperkingen, of voor een minder bedrag verleend is, dan zijn de endossanten en de trekker volgens wisselrecht verbonden, tegen uitlevering van het protest van non-acceptatie voldoende zekerheid te stellen, dat de betaling van het bedrag des wissels, of van het overschot, waarvoor geen acceptatie is verleend benevens de vergoeding van de kosten, door de weigering van non-acceptatie veroorzaakt, op den vervaldag geschieden zal.

De trekker en de endossanten hebben echter de bevoegdheid op hunne kosten de verschuldigde som bij een rechterlijk college of een wettelijke consignatie-kas te deponeeren.

trekker borg moeten stellen, maar bevat zij alleen het gebod dat zij voldoende zekerheid moeten geven. Of die zekerheid dan *voldoende* is, zal men naar de regelen der gewone wet moeten beslissen. De tweede alinea dier paragraaph bepaalt verder, dat het dengene, die tot betaling gehouden is, vergund zal zijn, in plaats van zekerheidsstelling of dadelijken herwissel, de som in de gerechtelijke consignatiekas te deponeeren. M. i. verdient deze bepaling goedkeuring omdat de A. D. W. O. hetzelfde juiste beginsel volgt als ons Wetboek in art. 159, dat de houder van eenen wisselbrief niet kan genoodzaakt worden de betaling vóór den vervaldag te ontvangen.

In onze wet werd dat artikel, bij de regeling van het rechtsgevolg van non-acceptatie over het hoofd gezien. Ook om een andere reden echter nog juich ik het Duitsche stelsel toe. Wat toch is bij ons het geval indien er gerembourseerd wordt? Het bedrag dat wordt gerembourseerd is te groot. Immers stelt dat iemand belooft over zes maanden zekere som op een andere plaats te zullen voldoen, en daartoe een wissel trekt. Deze wissel wordt na drie maanden ter acceptatie aangeboden doch geweigerd. De houder zal nu regres nemen, en de trekker, geen borg kunnende vinden of niet gaarne borg stellende, zal hem rembourseeren.

Dan moet hij volgens onze wet de geheele wisselsom voldoen en heeft hij geen recht daarvan een zeker bedrag af te trekken als rentevergoeding voor het te vroeg betaalde. Waar hij zulks toch doet en dit door den houder wordt aangenomen, geschied dit volgens eene overeenkomst buiten den wissel om. Een uitdrukkelijk verlof hiertoe wordt door onze wet nergens gegeven. Wanneer zulk een geval zich nu voordoet bij wissels loopende over groote bedragen, en bij hoogen rentestandaard zal dit een aanzienlijke som kunnen worden, en derhalve een groote onbillijkheid zijn tegenover endossant of trekker. Dat de handel zulks ook heeft ingezien blijkt uit de gewoonte, dat de kooplieden bij het rembourseeren van een wegens non-acceptatie geprotesteerden wisselbrief, steeds de wisselsom voldoen minus een zeker bedrag als vergoeding voor het te vroeg betalen.

Wettelijk is dit echter niet wel te verdedigen. Nu zou men als verdediging onzer bepaling wel kunnen aanvoeren, dat daarin een prikkel te meer zal liggen, dat men niet ijdel wissels trekt, en dat zij zoo de soliditeit van het wisselverkeer zal verhoogen, doch ik geloof niet dat het voordeel hiervan opweegt tegen het nadeel dat een trekker of endossant dikwijls lijdt door de een of andere onvoorziene omstandigheid of soms ook wel door

een gril van den betrokkene. [1] De bepaling der A. D. W. O. dat de trekker of endossanten het recht hebben de verschuldigde som in de consignatie-kas te deponeeren komt vooral daar te lande te gemoet aan het bezwaar dat zij bij het rembourseeren te veel betalen, omdat in Duitschland een vrij goede rente wordt vergoed voor het gedeponeerde geld. Al moge zich dus ook daar nog eenig nadeel doen gevoelen voor de wisselgaranten in het hier besproken geval, toch zal dat niet zóó zwaar drukken als bij ons; terwijl tevens de bepaling dat de houder niet kan genoodzaakt worden vóór den vervaldag betaling te ontvangen in het oog wordt gehouden. Ook nog in een ander opzicht verdient § 25 A. D. W. O. goedkeuring boven ons art. 177. Bij ons toch wordt het geval niet verondersteld dat er slechts voor een zeker bedrag is geaccepteerd. Volgens art. 120 W. v. K. is de houder verplicht de gedeeltelijke acceptatie aan te nemen, en voor het ontbrekende te laten protesteeren. Voert men dit denkbeeld logisch door, dan zou men tot het resultaat komen, dat men voor het niet geaccepteerde bedrag borg zou moeten stellen of renbourseeren. Tegen deze opvatting echter ligt een groot bezwaar in de redactie van ons artikel zelf, daar dit spreekt van wissel-

[1] Men denke slechts aan de gewoonte van enkele personen die nooit eenen wissel accepteeren.

brief, welk woord ons veel meer doet denken aan de *geheele* wisselsom dan aan een deel daarvan. Bij ons zal het dus steeds een betwistbaar punt zijn, wat te dezen recht is; de A. D. W. O. maakt een einde aan alle kwestie over deze vraag, door te bepalen, dat er voor het gedeelte, waarvoor geene acceptatie is verleend, voldoende zekerheid moet worden gesteld.

De §§ 26 en 27 [1] der A. D. W. O. zich nauw aan § 25 aansluitende geven verder nog voorschriften, die wij niet in onze wet vinden opgenomen en die toch niet overbodig zijn, zooals ons blijkt wanneer wij nagaan waarop hunne strekking neêrkomt.

Het protest van non-acceptatie, zoo bepalen zij, geeft iederen houder recht zekerheid te vragen, onverschillig van wien. Geen rangorde kan hem

---

[1] § 26 A. D. W. O. De nemer, alsmede ieder geëndosseerde, heeft door het bezit van het protest van non-acceptatie het recht, van den trekker en van ieder, die vóór hem den wissel overgedragen heeft, zekerheid te vragen, en volgens rechtspleging in wisselzaken te eischen. In dezen eisch is hij niet aan de rangorde der endossementen, noch aan zijne reeds gedane keuze van één der onderteekenaren gebonden.

Hij behoeft daarbij den wisselbrief zelven niet over te leggen, noch het bewijs, dat hij zelf zijnen opvolgers zekerheid verleend heeft.

§ 27. De verleende zekerheid strekt niet alleen ten behoeve van den eischer, maar ook van alle opvolgers van hem, die de zekerheid geeft, voor zoover deze van hun regresrecht gebruik maken. Deze zijn alleen dan gerechtigd meerdere zekerheid te vorderen, in geval zij gegronde bezwaren tegen den aard of den omvang der gestelde zekerheid kunnen aanvoeren.

binden en hij kan zoowel alle wisselgaranten te gelijk als ieder afzonderlijk aanspreken, terwijl zijn regres tegen den eenen de overigen niet bevrijd. Op het oogenblik van den eisch behoeft hij geen houder van den wissel te zijn, en heeft hij ook niet te bewijzen dat hij zelf jegens zijn voorman zekerheid heeft gesteld.

Men moet toegeven dat door deze voorschriften noodeloozen omslag wordt vermeden, terwijl bovendien het crediet van het wisselpapier ook bij nonacceptatie daardoor in hooge mate wordt bevorderd.

Mr. Vissering geeft [1] in zijn "Wisselrecht der XIXe eeuw" een zeer duidelijk voorbeeld ten bewijze van het nut dezer bepalingen. Hij stelt dit geval: A. te X. trekt op B. te IJ. aan de order van D. te X., die den wissel aan C. te IJ. endosseert. C. vraagt te IJ. acceptatie, aan B., welke wordt geweigerd. Het zou nu voor C. moeilijk zijn om te X., A. of D. om zekerheid aan te spreken. C. zendt dus nu het protest aan D., die met het stuk in de hand, de borgstelling van A. vraagt, en daarmede én zich zelven én C. dekt.

Hierboven heb ik reeds ter loops als mijne meening te kennen gegeven, dat de in art. 177 verleende keuze, aan endossanten of trekker toekomt. Daar men echter niet onverdeeld dit denk-

[1] Cf. Ibidem blz. 65 noot 1.

beeld is toegedaan, zal ik thans trachten het nader te motiveeren.

De aanleiding tot het verschil van gevoelen moet gezocht worden in de bepalingen van art. 155, 177 en 178 W. v. K. Mr. VISSERING [1] meent dat bij art. 178 W. v. K. aan den houder de keuze wordt gelaten om den trekker en de endossanten tot voldoening des wissels of tot borgstelling aan te spreken, terwijl bij art. 155 de keus aan den trekker wordt gelaten. Men zal moeten bekennen dat deze beide artikelen meer in redactie konden overeenstemmen, doch dit neemt niet weg dat men toch m. i. dat onderscheid niet mag maken. Vooral de uitbreiding van art. 178 tot art. 177 komt mij ongeoorloofd voor. Ik zie in de woorden van art. 177 daartoe nergens aanleiding en al mochten ook de woorden van art. 178 ons eenigszins in den waan brengen dat het de bedoeling van den wetgever is geweest, de door Mr. VISSERING verdedigde onderscheiding te maken, wij mogen toch niet vergeten dat art. 177 en 178 vroeger een artikel zijnde (art. 79 ontwerp 1825) thans van elkander gescheiden zijn, en er dus geen zoo nauwe samenhang meer tusschen beide bestaat als vroeger. Nog een andere reden waarom het mij toeschijnt dat wij art. 178 niet tot 177

[1] Cf. t. a. p. blz. 70.

mogen uitbreiden is dat er in het eerste artikel sprake is van een protest opgemaakt in geval de *acceptant* vóór den vervaldag is gefailleerd. Het blijkt hieruit, dat dit geen protest van non-acceptatie is; immers waar sprake is van een acceptant, moet er reeds geaccepteerd zijn. Daarbij komt nog, dat, door faillissement volgens art. 778 W. v. K. de tijdsbepalingen bij een verbintenis te niet gaan en ook daarom een protest van non-acceptatie bij art. 178 minder zou te pas komen dan een van non-betaling. Het komt mij daarom noodzakelijk voor art. 178 in verband met art. 155 te beschouwen, en ik geloof zelfs dat de wetgever beter had gedaan deze beide artikelen in ééne bepaling samen te vatten. Het schijnt mij toe dat wij in art. 177 met een alternatieve verbintenis te doen hebben, waarop de bepalingen van het Burgerlijk recht van toepassing zijn, zoodat aan trekker of endossant, als schuldenaar, de keus moet worden gelaten of hij borg wil stellen of rembourseeren.

Alvorens over te gaan tot de behandeling van het Scandinavische stelsel, heb ik nog de vraag te beantwoorden, die zich zou kunnen voordoen, of deze verplichting van borg te moeten stellen vereenigbaar is met de leer van het wisselcontract. Het antwoord hierop zal zeker ontkennend

moeten zijn. De trekker en endossanten toch hebben alleen betaling beloofd, maar niet acceptatie (volgens de A. D. W. O. is dit anders [1]). Ten tijde der post-glossatoren echter vinden wij reeds de opvatting in art. 177 gehuldigd. Ook PHOONSEN leert ons in zijn "Wisselstijl tot Amsterdam" [2]: "Een Trecker of Intrecker van een Wissel-brief, geprotesteerd van non-acceptatie is niet gehouden op een simpel advijs, maar soo haast hem het Protest vertoond werd, 't zij met of sonder Wissel-brief, alsdan aan den houder der briefs, of Vertoonder van het Protest, te geven genoeghsame versekertheyd, tot syn volkomen genoegen; voor de voldoeninge van de Wisselbrief, ten vervaldage ter plaatse daar die te betalen houd, ofte van den herwissel en kosten, soo wanneer de voldoeninge aldaar niet mochte geschieden."

Door de groote waarschijnlijkheid dat hij bij weigering van acceptatie niet zal worden betaald, behoeft de wissel een waarborg.

POTHIER in zijn "Contrat de Change" [3] zoekt den grond dezer bepaling in een overeenkomst. Zijne meening namelijk is, dat buiten de twee

---

[1] Cf. § 8.

[2] Cf. ibidem Cap. 13 § VIII.

[3] Cf. ibidem N°. 40. Blz. 183.

verplichtingen van den trekker tegenover den nemer om dezen den brief en tevens ook de betaling daarvan ten vervaldage te verschaffen hij er nog een derde aangaat. Wanneer namelijk de wisselbrief eerst na zekeren tijd betaalbaar is, staat hij in, dat deze zal worden geaccepteerd door den betrokkene. Indien hij nu niet aan deze verplichting kan voldoen, door weigering van den betrokkene om te accepteeren, is hij verplicht borg te stellen of den wissel met de kosten in te trekken.

Als reden hiervan, voert hij aan, dat de acceptatie van den betrokkene een zekerheid is, waarop de nemer rekende op grond van de overeenkomst die tusschen hem en den trekker is aangegaan: kan de trekker deze niet verschaffen, dan moet hij een daarmeê gelijk staande zekerheid geven, en van daar de verplichting tot zekerheidsstelling.

Ik meen te mogen betwijfelen of deze zienswijze geheel juist is en wel voornamelijk op grond van de bepalingen van onze wet zelve. Wanneer toch de trekker deze borgstelling niet geven kan of wil, zal er dadelijk mogen worden gehandeld alsof de betaling reeds was geweigerd. Hoofdsom, protestkosten en herwissel moeten dadelijk worden opgelegd. Het contract wordt dus nu verbroken: wordt er borgtocht gesteld volgens de bepalingen der wet, dan geschiedt er een handeling waarvan

de overeenkomst niets afweet; zal daarentegen betaling geschieden voor den vervaltijd, dan is dit een handeling die geheel in strijd is met de overeenkomst en tevens ook met den aard der wisselverbintenis.[1]

De Belgische wet volgt in art. 10 de Code de Commerce en heeft dus het Nederlandsche stelsel gehuldigd, De Zwitsersche wet volgt in art. 744 geheel de A. D. W. O., terwijl het Russische ontwerp in art. 37 trekker en endossanten alleen tot zekerheidsstelling verplicht plus rembours van protestkosten. Van een rembours van de geheele wisselsom wordt niet gesproken. Opmerkelijk is aldaar de uitdrukkelijke bepaling, dat men niet aan de orde der endossementen is gehouden, noch gebonden door de keuze volgens welke men eerst een bepaalden garant aansprak. Heeft men dus eerst een vroegeren endossant aangesproken, dan mag men later toch wel een lateren aanspreken. In hare bepaling dat de zekerheid geplaatst moet worden in een gerechtelijke consignatiekas, komt het Russische ontwerp weder eenigszins de A. D. W. O. nabij.

De Scandinavische wet geeft recht op zekerheidsstelling of rembours ter keuze van den houder

---

[1] Cf. Holtius blz. 400.

en voor zooverre mij bekend is, is zij de eenige wet die dit stelsel aanneemt.

Haar § 25 bepaalt, "dat, indien de wissel niet is geaccepteerd binnen den wettelijk (§ 21) bepaalden termijn of de acceptatie beperkt is tot een gedeelte van het bedrag des wissels, de *houder* gerechtigd is, na protest en tegen overgifte van het protest, van elken der endossanten of van den trekker, met inachtneming der vormen van het wisselproces, het stellen van zekerheid te vorderen voor de betaling op den vervaldag, hetzij van het bedrag des wissels, hetzij van dat gedeelte waarvoor niet geaccepteerd is, alsmede van de kosten, veroorzaakt door de weigering van acceptatie of de gedeeltelijke acceptatie.

In hoofdbeginsel komt dus deze bepaling met ons art. 177 W. v. K. overeen, en de voorschriften der Belgische wet art. 10, van den Code de Commerce art. 120 en van de A. D. W. O. § 25. Het onderscheid dat er tusschen deze § en de bepalingen der genoemde wetten bestaat, bestaat alleen hierin, dat hier *uitdrukkelijk* den *houder* de keuze tusschen zekerheidsstelling of rembours wordt geschonken. Nog duidelijker blijkt dit uit § 29: "Degene, die krachtens het protest van non-acceptatie bevoegd is, overeenkomstig de §§ 25 en 26 zekerheidsstelling te vorderen, kan

zoolang hij *houder* van den wissel is, zonder den vervaldag af te wachten, in plaats van zekerheidsstelling, onmiddelijk betaling van de wisselsom of van het bedrag, waarvoor niet geaccepteerd is, vorderen, alsmede de kosten door de non-acceptatie veroorzaakt en eene premie overeenkomstig de §§ 50 tot 52. De wisselschuldenaar kan echter, van de wisselsom of het bedrag waarvoor niet geaccepteerd is, een disconto van 5 pCt. 's jaars aftrekken over den tijd, die tot aan den vervaldag des wissels nog moet verloopen.

Indien de houder van den wissel zekerheidsstelling vordert, maar de wisselschuldenaar daaraan de voorkeur geeft den wissel op de hierboven aangeduide wijze terstond te betalen, staat hem dit vrij."

Ook in deze paragraaph vinden wij dus uitdrukkelijk aan den *houder* het recht toegekend betaling te vorderen.

De Scandinavische wetgever ging, bij het vaststellen dezer bepalingen uit van het denkbeeld, dat de wissel niet door den betrokkene zal worden betaald, wanneer hij hem niet wil accepteeren. Het doel dat men met den wissel beoogde zal dan niet worden bereikt en het crediet en de verhandelbaarheid daarvan zullen worden geschokt. Dit, meende men, was reden genoeg om den houder niet te dwingen met zekerheidsstelling

genoegen te nemen, indien hij verkoos den wissel onder disconto terstond te doen intrekken. Of dit tot een juiste bepaling heeft geleid zullen wij zoo straks zien.

De vergunning door de A. D. W. O. den trekker en endossanten gegeven om in plaats van zekerheidsstelling de wisselsom in een gerechtelijke consignatie te deponeeren, wordt in de Scandinavische wet evenmin aangetroffen als in ons art. 177 W. v. K., terwijl de inhoud der 2e alinea van § 29 ook in Nederland en België geldt.

Een zeker zeer belangrijk voorschrift, waarin het Scandinavische stelsel geheel afwijkt van het Nederlandsche is de bepaling dat de wisselschuldenaar, wanneer hij genoodzaakt wordt de wisselsom te restitueeren, gerechtigd is hiervan een door de wet bepaalde rente als disconto af te trekken. Dit schijnt mij toe een zeer juist en billijk voorschrift te zijn. De wisselschuldenaar toch belooft dat eerst op zekeren tijd ter bestemder plaatse een zekere som zal worden voldaan, en heeft dus in dien tusschentijd genot van de interessen, die hem het bedrag verschaft, dat hem voor den wissel is betaald. Wanneer nu de betrokkene acceptatie weigert, en de houder hem dadelijk rembours vraagt, zal hij, *volgens ons recht*, de

in den wissel genoemde som moeten betalen. Hij wordt dus wanneer hij moet rembourseeren verstoken van de interessen, die de som hem nog zou kunnen opbrengen tot den vervaldag toe. De trekker of endossant zal dus feitelijk een hooger bedrag betalen, dan hij zelf voor den wissel heeft ontvangen. De houder daarentegen wordt door onmiddelijk rembours zonder aftrek van rente gebaat, omdat hij eenigen tijd interessen genoot van een som die hem eerst later toekwam. Een bepaling dus als die van § 29 komt mij hoogst billijk voor, daar daardoor het nadeel voor den trekker en endossant wordt opgeheven en voordeel van den houder ten koste van een derde wordt voorkomen. Onze handel heeft zich ook op dit standpunt gesteld; hoewel de wet nergens recht daartoe geeft, is het algemeen in gebruik dat men bij rembours wegens non-acceptatie een zeker bedrag disconto aftrekt wegens te vroege betaling der wisselschuld. Toch geloof ik, dat het zeer toegejuicht zoude moge worden wanneer in het toekomstige nieuwe handelswetboek, er eene uitdrukkelijke bepaling werd gevonden, eensluidende aan die der § 29 van de Scandinavische wet. Men zou dan mijns inziens in plaats van een reductie van 5 pCt. 's jaars er eene van 6 pCt. moeten toestaan, daar disconto een handelsinteresse is, en

deze naar de wet van 1857 (Stbl. 171) dient te worden geregeld.

Het nut en de billijkheid van een dergelijke bepaling treden vooral duidelijk in het licht bij wissels getrokken op het buitenland. Stel bv. dat A. te Amsterdam op B. te Londen een wissel trekt groot £ 1000.—, betaalbaar na 6 maanden, tot den koers van *f* 11.90, dan zal de nemer C. hem daarvoor *f* 11900 ter hand stellen. Deze wissel circuleert en wordt na 3 maanden aan B. ter acceptatie aangeboden. Deze weigert echter deze te doen. De endossanten na C. zullen op hem regres nemen en deze zal dan A. om zekerheid of rembours aanspreken. Wil A. nu liever betalen dan borg te stellen dan zal hij C. tot den zichtkoers, bv. *f* 12.08 moeten rembourseeren. Dit zal dan een bedrag van *f* 12080 zijn. Nu heeft A. echter slechts 3 maanden rente van *f* 11900 getrokken, in plaats van 6, waarop hij bij het bepalen van den koers rekende. Hij zal dus gedurende de overige 3 maanden verstoken blijven van de andere interessen en betaalt alzoo meer terug dan hij in evenredigheid heeft ontvangen. Heeft hij echter uitdrukkelijk *recht* op aftrek van een zeker pCt. disconto, dan zal zijn nadeel geringer worden, zooal niet geheel opgeheven.

De Engelsche "Bills of Exchange Act 1882" geeft in art. 43 al. 2 [1] een onmiddelijk regresrecht, en de aanbieding ter betaling op den vervaldag is niet meer noodig.

Een ander verschilpunt van het Scandinavische met het Nederlandsche stelsel, bestaat hierin, dat bij het eerste uitdrukkelijk de keuze aan den houder wordt gelaten om zekerheid of rembours te vragen. Bij ons vinden wij zulk een uitdrukkelijke bepaling niet, en komt de keuze aan endossanten of trekker zooals ik boven heb trachten aan te toonen. Het voorschrift der Scandinavische wet acht ik echter veel billijker, als dat onzer wet.

Ten wiens behoeve toch geldt acceptatie? Voorzeker hoofdzakelijk ten behoeve van den houder. Hij krijgt daardoor een grooteren waarborg dat ten vervaldage zal worden voldaan, en dat de in den wissel vervatte betalingsbelofte zal worden nagekomen. Weigert de betrokkene den wissel te accepteeren, dan geeft hij daarmeê te kennen, dat hij zich niet onvoorwaardelijk uit het papier tot betaling wil verbinden, en dan zal het bezit daarvan tegenover dien persoon al zeer weinig baten.

---

[1] Art. 43 al. 2. Subject to the provisions of this Act when a bill is dishonoured by non-acceptance, an immediate right of recourse against the drawer and indorsers accrues to the holder, and no presentment for payment is necessary.

De belofte door trekker en endossanten afgelegd, dat door den betrokkene zal worden voldaan, zal als van nul en geener waarde kunnen worden beschouwd. Een dergelijke wissel is alsdan een non-valeur.

De houder nu van dien wissel heeft daarvoor een zekere som besteed, in de vaste verwachting dat die hem zooveel later zal worden terugbetaald. Door de niet-acceptatie zal zijn vertrouwen te dezen geschokt worden en een sterken waarborg hem ontvallen. De trekker daarentegen heeft van den nemer een zekere geldsom gekregen voor iets, waarvoor hij zelf niets heeft betaald. Wel zal hij misschien wel een gelijk bedrag van den betrokkene te vorderen hebben, of daarvoor fonds hebben bezorgd, doch de niet-acceptatie doet een sterk vermoeden ontstaan dat zulks niet is geschied, en dat hij dus rijker is geworden, door de hem verstrekte betaling door den nemer.

Is het nu billijk dat hij, die een ander iets laat betalen voor een door hem gedane belofte, de keuze heeft, om, bij niet waarschijnlijke vervulling dier belofte, den ander te dwingen tevreden te zijn, met het ontvangen van zekerheid dat de belofte zal worden nagekomen, of wel deze in te trekken? Ik meen neen. Veeleer moest hem dien de belofte gedaan is, het recht worden toegekend,

zich de meest mogelijke zekerheid te verschaffen, dat zij zal worden voldaan. Wil hij zich met eenen borg tevreden stellen, welnu men verplichte dan den trekker er eenen te geven, schenkt dit hem in zijne oogen geen genoegzamen waarborg, men geve hem het recht den wissel te doen rembourseeren.

Verdient alzoo naar mijne meening, het Scandinavische stelsel de voorkeur boven het onze, in zooverre het uitdrukkelijk de keuze aan den houder geeft om bij non-acceptatie eens wissels òf zekerheid òf rembours te vragen, en het bovendien den remboursant in het laatste geval recht op een disconto wegens te vroege voldoening der wisselschuld schenkt, ik wensch thans de vraag te behandelen of het stellen van borgtocht of zekerheid in het algemeen, gewenscht is? en of het niet wenschelijker ware den houder uitsluitend recht op rembours toe te kennen? Ik meen op de eerste vraag ontkennend, dus op de tweede bevestigend te moeten antwoorden.

Stel dat aan iemand een ongeaccepteerde wissel wordt geremitteerd bv. tot delging van zijn saldo, en hij daarvoor in rekening-courant door zijnen remittent wordt gedebiteerd, dan zal, indien de betrokkene de acceptatie weigert, het oude saldo blijven bestaan, en de geremitteerde zal den wissel

meestal retourneeren. Naar het tegenwoordige recht kan dan echter de remittent eenen borg of wel zekerheid stellen. Het geval zal zich dan kunnen voordoen, dat de houder dien borg volstrekt niet kent, hoegenaamd niets van zijn soliditeit afweet, en in het geheel niet bekend is met diens pecuniaire krachten. De waarborg die hem dan heet te worden geschonken, heeft dus al zeer geringe waarde, en toch zal hij zich daarmede tevreden moeten stellen. Doet hij dit niet, dan zal het aan het arbitrium judicis moeten worden overgelaten of aan art. 177 W. v. K. is voldaan, en zoo deze meent dat zulks is geschied, zal de ontevredenheid van den houder hem weinig baten. Het stellen van een borg is dus dikwijls een moeilijk te waardeeren waarborg en als zoodanig schenkt het stellen van zakelijke zekerheid in het algemeen meerdere voordeelen, daar het daarbij makkelijker te beoordeelen staat of de zekerheid die de houder zich wenscht, in evenredigheid staat tot de in den wissel geuite betalingsbelofte.

Toch is er een groot bezwaar verbonden, zoowel aan het zekerheid geven als aan het borg stellen. De houder van een wissel waarvoor één van beiden is geschied, is van den dag af dat hij den wissel wegens non-acceptatie heeft laten protesteeren, bezitter van een niet-verhandelbaar papier, daar

niemand zulk eenen wissel in disconto wil nemen. Hij is dus gedurende al dien tijd verstoken van het gebruik van de wissels om minus disconto. Dit nu is hoogst belemmerend voor den handel. Het kan gebeuren dat iemand op zekeren tijd geld noodig heeft en er op gerekend heeft dit door het disconteeren van wissels te kunnen verkrijgen. Wanneer nu een der wissels, waarvan hij houder is, niet wordt geaccepteerd en de trekker daarvan borg stelt, zal hij van zijn geld vooreerst nog verstoken zijn en dit kan van groot nadeel voor hem wezen. Onbillijk is het hier van den wil van een ander afhankelijk te zijn. Een wissel moet *alle* zekerheid verschaffen en zooveel mogelijk als algemeen ruilmiddel voor den handel worden beschouwd. Gene belemmeringen moeten in de Wet worden toegelaten, die den loop des wissels stuiten; integendeel die loop moet zooveel mogelijk worden vergemakkelijkt, en hierin komt ons art. 177 W. v. K. niet te gemoet.

Tegen mijne stelling dat het denkbeeld om bij non-acceptatie eens wissels borg te doen stellen op zich zelf reeds verkeerd is, zal men waarschijnlijk de opmerking maken, dat die borgstelling toch meerdere zekerheid aan den houder schenkt daar art. 177 al. 2 W. v. K. toch zegt, dat de borg hoofdelijk verbonden is met dengene ten wiens behoeve

hij zich borg heeft gesteld. De houder krijgt daarvoor in plaats van één, immers twee aansprakelijke personen tegenover zich, die hij beiden kan aanspreken. Maar, wanneer eerst zal hij hiertoe overgaan? Natuurlijk eerst wanneer ten vervaldage de wissel door den betrokkene niet wordt betaald. Maar dan weêr vraag ik, zal hij den borg eerder aanspreken dan hem die mij den wissel remitteerde? Deze laatste toch is waarschijnlijk iemand met wien hij in relatie staat en dus in rekening-courant. Zijn verhaal op dezen zal hem dus waarschijnlijk gemakkelijk zijn. De borg daarentegen zal misschien iemand zijn dien hij in het geheel niet kent, en hij zal dus toch beginnen met zich tot den remittent te wenden. Mocht nu deze in dien tusschentijd zijn gefailleerd dan zou er voordeel voor hem in liggen, dat hij een ander aansprakelijk persoon tegenover zich had. Maar zou in zulk een geval, het niet veel rationneeler zijn, wanneer er een wetsbepaling bestond, die den trekker en endossant bij non-acceptatie een *verplichting* tot onmiddelijk rembours oplegde? De houder zou alsdan misschien nog vóór het faillissement van den remittent, het geld, dat hij hem voor den wissel had betaald, hebben terugbekomen. Tegen een zoodanige bepaling zou men kunnen aanvoeren,

dat men volgens onze wet niet kan gedwongen worden een schuld op vroeger tijd te ontvangen dan bij de overeenkomst is bepaald. Maar aan deze tegenwerping, geloof ik niet, dat men groot gewicht *mag* en *kan* hechten. Iedereen zal toch liever zien, dat datgene, wat hij voor een wissel heeft betaald, in de verwachting dat het hem zou worden gerestitueerd, hem dadelijk wordt ter hand gesteld, dan dat hij gedurende misschien nog geruimen tijd in de onzekerheid moet verkeeren, òf en hoe hij zijne bestede gelden zal kunnen terugbekomen. Het belang van den crediteur brengt mede dat hij wordt betaald en liefst zoo spoedig mogelijk. Daar nu de bepaling onzer wet, geacht moet worden geheel ten voordeele van den crediteur te zijn ontworpen, en zij toch in dit geval met zijn belang in strijd is, zullen wij geen groote waarde aan haar mogen hechten.

Ook het bezwaar, dat een verplichting voor de endossanten tot onmiddelijk rembours een te strenge bepaling zou zijn, meen ik gering te mogen schatten, daar elk endossant zich op zijn voorman zal kunnen verhalen, deze weêr op zijnen voorman en zoo verder tot den trekker toe. Wat dezen laatsten aangaat, hij zal zich òf tijdelijk geld hebben trachten te verschaffen, door een wissel te trekken op iemand die hem niets schuldig was

of bij wien hij geen fonds had bezorgd, òf wel hij heeft dit gedaan of stond bij hem eene zekere som credit.

In het eerste geval zal hij de nadeelen moeten ondervinden van zijne handelwijze waardoor hij het crediet des wissels zoozeer schokt, in het laatste geval zullen hem genoeg wegen openstaan om een voldoend verhaal op den betrokkene uit te oefenen, waarbij hem misschien nog dikwijls het belangrijke voordeel te stade zal komen, dat hij des te eerder tegen den betrokkene kan ageeren, dan wanneer hij door een tijdelijke borgstelling zich nog de kans wilde voorbehouden, dat de betrokkene tot andere inzichten kwam.

Wanneer wij dus nog eens kortelings de voor- en nadeelen van de stelsels nagaan, die men zou kunnen kiezen, bij de regeling der rechtsgevolgen van non-acceptatie eens wissels, dan komen wij tot het besluit, dat het wenschelijk zoude zijn, bij de aanstaande herziening van ons Wetboek van Koophandel, ernstige aandacht te schenken aan het stelsel, waarbij aan trekker en endossanten ingeval van niet-acceptatie eens wissels de verplichting wordt opgelegd tot *onmiddelijk* rembours. Echter zou naast deze verplichting het recht moet worden toegekend op een zekere reductie voor te vroeg betaalde penningen.

Ik meen te meer op een dusdanige bepaling te mogen aandringen, omdat de gewoonte in den handel gevolgd, bij de niet-acceptatie, zich nauw daaraan aansluit, ja zelfs haar beginsel reeds huldigt. Zelden of nooit gaat men tot borgstelling over, maar geeft dadelijk rembours, onder aftrek van een zekere som, als vergoeding van rente voor den tijd dat de wissel anders nog zou hebben moeten loopen.

STELLINGEN.

I.

In het Justiniaansche recht blijft de verbintenis van den hoofdelijken schuldenaar bestaan, wanneer door de schuld van den mede-schuldenaar het voorwerp is vergaan.

II.

Ten onrechte beweert Dernburg "Pfandrecht" I bl. 203, "dem-nach kann der Pupill nach Ueberschreitung der Jahre der Kindheit ohne Genehmigung des Tutors ein Pfandrecht nicht erwerben wie er dieselbe zum Antritt selbst einer reichen Erbschaft bedarf."

III.

De bepaling van art. 1307, B. W. is niet van toepassing tegen hem, die eene huurovereenkomst voor meerdere jaren heeft gesloten.

IV.

De bepaling van art. 1433, B. W. betreft niet de moratoire interessen.

V.

De vader en moeder voogd zijnde, zijn van de verplichting om de goederen te verkoopen vrijgesteld, slechts zoolang het vruchtgebruik duurt.

VI.

De verbintenis die afhangt van een daad, wier vervulling in de macht staat van hem, die schuldenaar zal worden, zoo hij die daad verricht, is geldig, al is die daad nog zoo onbeduidend.

VII.

Terecht besliste de Rechtbank van Rotterdam 12 Maart 1879 (R. bijbl. '80 bl. 84) dat tegen den kooper, die weigert het gekochte aan te nemen, geene vernietiging van de koopovereenkomst kan gevraagd worden.

VIII.

Tot het wezen der alternatieve verbintenis, be-

hoort de pluraliteit van verbintenissen, maar niet, dat deze concreet bepaalde zijn.

IX.

Door de acceptatie van den wisselbrief wordt geene schuldvernieuwing bewerkt.

X.

Ook de trekker aan eigen order heeft bij wanbetaling van den acceptant slechts de rechtsvordering uit art. 148 W. v. K. Deze is niet altijd de actio mandati directa.

XI.

De verkoop van het schip, die ter goeder trouw plaats had, staat den afstand (abandon) volgens art. 321 W. v. K. niet in den weg.

XII.

De commissionair, die den last heeft uitgevoerd, heeft tegen den commissiegever de rechtsvordering uit art. 1302 B. W.

XIII.

Niet goed te keuren is de bepaling van ver-

zekering, gegeven door ENDEMANN: "Handelsrecht § 174 p. 833, die van haar zegt, zij is: "die Uebereinkunft, dass der eine Kontraktant gegen Zahlung der Prämie, von Seiten des Anderen, sich verpflichtet für den Fall eines gewissen Ereignisses den dadurch verursachten Schaden oder eine im vorausbestimmte Summe zu entrichten.

XIV.

Poging met ondeugdelijk middel of bij ondeugdelijk voorwerp is niet strafbaar.

XV.

Een weigering door den veroordeelde van de hem verleende gratie, heeft geen rechtsgevolg.

XVI.

Het recht van ontbinding der 1ste Kamer der Staten-Generaal vordert ook het recht van ontbinding der Provinciale Staten.

XVII.

Het verwerpen eener begrooting door de Staten-Generaal, om redenen daarbuiten gelegen, is niet in strijd met den geest onzer Grondwet.

XVIII.

Het karakter van vertegenwoordiging aan de 1ste Kamer toegekend, vordert ook voor haar het recht van amendement.

XIX.

Wanneer de eischer hangende het geding zijne vordering overdraagt, bewerkt dit geen niet-ontvankelijkheid.

XX.

Bij de vordering tot ontruiming van het gehuurde goed, ligt, bij bewering van den huurder, dat hij ontruimd heeft, de bewijslast bij den verhuurder.

XXI.

Art. 188 laatste lid W. v. Strafvordering is goed te keuren.

XXII.

Het monopolie der Nederlandsche bank is in het algemeen belang.

INHOUD.

INLEIDING.....Blz. 1.

§ 1. Begrip van acceptatie.....„ 7.

§ 2. Omtrent de verplichting van den houder om acceptatie te vragen.....„ 22.

§ 3. Over de verplichting van den betrokkene om te accepteeren.....„ 40.

§ 4. Aanbieding ter acceptatie.....„ 52.

§ 5. Voorwaardelijke acceptatie.....„ 62.

§ 6. Constateeren der weigering van acceptatie.„ 80.

§ 7. Rechtsgevolgen van het protest van non-acceptatie.....„ 103.

